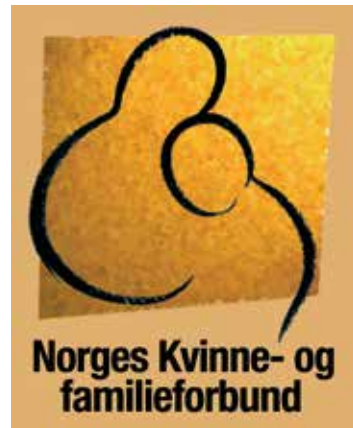

Kvinner & Familie

Nr. 2/2024

MEDLEMSBLAD FOR NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

Status fra
Revitaliseringsutvalget

Livslangt engasjement
for dyrevelferd

Prosjektbesøk i Afrika

Forsidefoto: Foto: Julie Helgesen

Kvinner & familie

Nr. 2-2024

138. årgang - Grunnlagt 1887

Redaktør

Lene Søgaaud Gloslie

Utgiver:

Norges Kvinne- og familieforbund

Storgata 11, 0155 Oslo

Telefon: + (47) 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Annonser:

post@kvinnerogfamilie.no

Abonnement:

Kan bestilles hos utgiver: Kr 150,- pr. år.

Medlemmer av forbundet får bladet gratis

Design:

cathrine@xide.no

Trykk: Trykk: X-IDE AS, Telefon 951 05 900

Adressering: Mailbroking

Opplag: 2300

Redaksjonsrådet:

Redaksjonsrådet:

Wenche Kraggerud

wenche@kvinnerogfamilie.no

Randi Helen Almskår

randiha@kvinnerogfamilie.no

Trine Berg Fines trine@kvinnerogfamilie.no

Lene Søgaaud Gloslie

redaktor@kvinnerogfamilie.no

Frist for stoff: 12. oktober 2024

Ettertrykk og kopiering av
Kvinner & families stoff og annonser
er ikke tillatt uten etter avtale.

ISSN NR: 1891 - 7992

ISSN NR trykt utgave: 1500 - 3000

Norges Kvinne og familieforbund

Hensikt: Styrke familiens posisjon gjennom
tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for
hverandre.

Visjon: Anerkjennelse av kvinners ulike valg
gjennom livsfaser. Verdssetting av familien som
bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

K&F er tilsluttet:

Associated Country Women of the World
(ACWW)

Norsk TotalforsvarsForum (NTF)

FOKUS Forum for Kvinner og Utviklings-
spørsmål

FN Sambandet, Frivillighet Norge, Debio,
Studieforbundet næring og samfunn.

Leder

Wenche Kraggerud

Forbundsleder

Kjære medlem

Nå går det mot lysere tider og vi har allerede kommet til mai. Det er sol og full blomstring ute nå. Vi trenger varme og sol nå etter en lang og kald vinter.

Når dette leses er vi godt i gang med 2024, årsmøter i laga er i gang og gjennomført. Husk at dere må sende inn årsmøteprotokoller til kontoret. Vi har en god medlemsmasse og mange lag. Mange av lagene jobber godt rundt omkring. Jeg har besøk noen av dere, og det har vært veldig hyggelig.

Jeg har vært på møte i Gran Kvinne- og familieforbund og fått være med på Trøndertreff. Hyggelige møter. Det er fint for meg å bli kjent med dere medlemmer.

Vårt tema i denne landsmøteperioden er «Omsorg gjennom hele livet». Vi kan aldri nevne det for mye synes jeg, dette er et viktig tema. Vi har alle en jobb å gjøre i våre nærmiljøer, vi må ha omsorg for hverandre når noe skjer. Mange av oss vil før eller senere oppleve at familie, venner eller kolleger blir utsatt for en unormal hendelse i form av ulykker, uventet død eller alvorlig sykdom, tap av arbeid eller mobbing. Mennesker i krise trenger da nærhet og omsorg, at noen bryr seg. Vær der for hverandre, og ta vare på dine medmennesker.

Drapstallene i Norge for 2024 har allerede vekket oppsikt, dette er skremmende lesing, synes jeg. Voldsalarm er et viktig verktøy for å beskytte personer som er utsatt for vold og trusler. I april fikk vi endelig nye regler om omvendt voldsalarm, da er det trusselutøveren og ikke den voldsutsatte som må bære byrden og gå med elektronisk fotlenke. La oss håpe at dette styrker beskyttelsen for de som er utsatt. Kvinner har blitt utsatt for vold og trusler når de har hatt voldsalarm. Det er da viktig å fortsette og forbedre systemet for å beskytte de mest sårbare.

I Norge har vi hatt kvinnekamp og likestilling på agendaen i flere tiår, og nå i april kom mannsutvalget med sin rapport. Det utvalget ble oppnevnt på bakgrunn av en erkennelse av at gutter og menn ikke har vært godt nok inkludert og ivaretatt i utformingen av likestillingspolitikken og den offentlige debatten. De ønsker å være mer inkludert.

Årets NTF konferanse hadde tittelen «NÅ er det alvor - hvordan bygge kompetanse?», og samlet ca. 130 personer i Oslo Militære Samfunn mandag 22 april. De hadde mange spennende og gode foredragsholdere.

Sveriges forsvarsjef Michael Byden har gitt en

alvorlig advarsel til landets befolkning. De bør mentalt forberede seg på krig. Ifølge Byden ser sikkerhetssituasjonen i Europa ikke ut til å endre seg til det bedre i 2024. Han understreker at det er en veldig alvorlig situasjon.

Vi må stille oss spørsmålet: Er vi forberedt hvis det skjer? Hva skal jeg gjøre? Jo flere som er forberedt, jo sterkere blir samfunnet vårt.

Barn og kvinner er ofte de mest sårbare ofrene i krigssituasjoner og deres lidelse er hjerteskjærende.

Vi har også hatt et besøk på kontoret i april som var veldig spennende, vi ble kontaktet av en representant for en gruppe fra Sør-Korea, som ønsket å besøke oss i Oslo. De arbeidet i bystyret i Pyeongteak. De ønsket å høre om vårt forbund og hva vi jobber med. Kvinners situasjon i Sør-Korea er en helt annen enn den vi har i Norge. Kvinnerettigheter i Sør-Korea har vært et viktig tema, og det har vært betydelige fremskritt de siste årene. En ny generasjon feminister gjør opprør.

Revitaliseringsgruppa som ble etablert etter Landsmøtet jobber bra, og de har til nå hatt tre møter. Det blir spennende å høre hva de kommer frem til. Har dere innspill, ta gjerne kontakt med nestleder Randi Almskår som er leder av gruppa. De skal ha en presentasjon på seminaret Forbundet skal ha den 19. - 20. oktober.

Det blir et seminar om psykisk helse og velferdsteknologi. En foredragsholder fra Stavanger, Anbjørg Marie Hellesræ, vil snakke om psykisk helse og ernæring. Vilde Nyseth, en ung jente som har opplevd utfordringer med psykisk helse selv, vil fortelle om det. Det kommer også noen fra Oslo kommune som vil snakke om velferdsteknologi. Påmelding til seminaret kommer i august. Håper vi sees på seminar!

Det blir Arendalsuka også i år, da skal vi jobbe godt med å spre masse informasjon om forbundet vårt.

Da vil jeg ønske dere en riktig god sommer når den tid kommer. Håper vi får masse varme nå etter en kald, snøfull og lang vinter.

Er det noe dere sitter inne med av tanker og spørsmål, ikke nøl med å kontakte meg. Jeg hører gjerne fra dere.

La oss sammen jobbe for å skape et samfunn der alle får den støtten de trenger, uansett hvor de er i livet.

Wenche Kraggerud

Forbundsleder

Redaktør

Lene Sægaard Gloslie

Redaktør

Sommeren står for døren, og i skrivende stund skyter knopper på trær og blomster med løfte om fine sommermånedene foran oss. Trøndertreff 2024 tok våren på forskudd i snødekte Oppdal i april, der de også hadde invitert Klokkeklovnene. Et fullspekket program og fornøyde deltakere fikk en aprilhelg til inspirasjon for sitt videre arbeid for forbundet.

Revitalisering står høyt på programmet i forbundet sentralt, og det jobbes godt i arbeidsgruppen med å utforme forslag til veien videre. Det er nå utarbeidet tre hovedforslag som du kan lese om i denne utgaven av Kvinner & Familie. Arbeidsgruppen er opptatt av å involvere medlemmer, lag og kretser i revitaliseringsarbeidet, og vil gjerne ha din hjelp! Gode forslag og innspill mottas med stor takk. Grip muligheten til å ta aktivt del i utformingen av forbundets fremtid, som nå ligger i støpeskjeen.

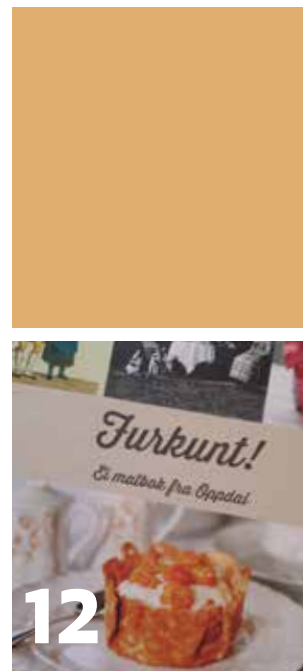
Merethe Brattetaule, Randi Almskår og Julie Helgesen har tatt turen til Afrika, og forteller om opplevelser og inntrykk fra prosjekter Kvinne- og familieforbundet har støttet i en årrekke. Under besøket hos Uganda Media Women Association UMWA, som er organisasjonen som drifter MamaFM, fikk de en uventet debut på direktesendt radio. Dette og andre prosjekter har store behov for støtte, og for deg som ønsker det, har du fortsatt mulighet til å bidra.

Norsk TotalforsvarsForum innstiftet i 2008 en beredskapspris for å sette beredskap på dagsorden. Prisen deles ut innen de to sektorene forsvarsrelatert og sivil beredskap, og i år ble beredskapsprisen tildelt Firas Brahimi og Anders Nordstad for deres innsats for å bedre beredskapen. Vi gratulerer!

Forbundet inviterer til seminar i Oslo den 19. – 20. okt. 2024. Sett av datoen, og benytt sjansen til å få påfyll av interessante tema – og hyggelige møter med andre medlemmer!

Det er alltid hyggelig å høre om aktiviteter i lag og kretser, og i denne utgaven av medlemsbladet kan vi gratulere Bekken Kvinne- og familielag med sitt 90-års jubileum. Har du noe spennende å dele fra ditt lag eller din krets? Send gjerne tekst og bilder til redaktor@kvinnerogfamilie.no, og bidra med godt lesestoff og inspirasjon til våre medlemmer!

Ønsker dere en riktig god sommer!

Innhold

COWA – Companionship of Works Association	4
Menneskemøter – Afrika 2024	6
På direkten i Uganda	8
Livslangt engasjement for dyrevelferd	10
Tradisjonsmat: Furkunt og hemlåggå	12
Status fra Revitaliseringutvalget	16
NTFs beredskapspris for 2023	20

JUS

Fra familiedrøm til samværsmareritt	18
-------------------------------------	----

FORBUNDSNYTT

Besøk fra Sør-Korea	21
Sentralstyrets hjørne!	22
Landslotteriet 2024	27

LOKALSTOFF

Trøndertreff på Oppdal	23
Brekken Kvinne- og familielag 90 år	23

Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund	28
Liste over K&Fs tillitskvinner	30

 - følg oss på facebook

OPPDATER DEG PÅ HVA SOM SKJER I FORBUNDET! DU FINNER LINKEN TIL FACEBOOKSIDEN PÅ NETTSIDENE VÅRE. HER FÅR DU LØPENDE INFORMASJON, DU KAN KOMMENTERE OG DELTA I DISKUSJONEN.

VI SEES PÅ FACEBOOK!

Foto: Privat

Merethe Brattetaule. Foto: Julie Helgesen

COWA – Companionship of Works Association

Skolen sitt mål er å forme ungdommer som er selvstendig og innovative, i tillegg til å gi dem kunnskap om egenverd og selvbevissthet. De jobber for å fremme menneskeverd og praktiske ferdigheter gjennom utdanning.

AV: JULIE HELGESEN

BESØK PÅ COWA-SKOLEN

I mars dro Randi Almskår, Merethe Brattetaule og jeg til Uganda for å besøke COWA-skolen. Forbundet har i mange år støttet skolen økonomisk, og flere representanter har vært nede og besøkt dem før oss. For Randi og meg var dette første gang i Uganda, og første gang på skolen. På forhånd hadde rektor på skolen, Miriam, vært med å planlegge besøket vårt slik at vi skulle få mest mulig ut av de dagene vi var der. Vi fikk en varm velkomst når vi ankom skolen. Både lærere og elever hadde forberedt seg til vi skulle besøke dem.

Det var en vanlig skoledag da vi kom første gangen. Undervisningen var i full sving, og vi fikk se hvordan de arbeidet i de ulike fagområdene. Det var hyggelig å møte dem i deres miljø. Senere holdt elever og lærere en liten seremoni for at vi skulle få presentere oss selv for dem, og så de skulle få vise at de var takknemlig overfor oss. Elever danset tradisjonell dans, og vi overbrakte gaver som vi hadde med fra Norge.

GRADUATION DAY

COWA-skolen hadde planlagt å gjennomføre uteksaminering av elevene når vi var på besøk. Dette er en stor begivenhet, og en ære for oss å få være med på. Seremonien startet med gudstjeneste ute på plenen, etterfulgt av taler fra rektor, lærere, prest, ordfører og hedersgjest Merethe. Som hedersgjest var det Merethe som skulle dele ut vitnemål til alle som skulle uteksamineres. Det hele ble avsluttet med lokal dans og musikk. Da måtte også damene fra Norge ut på dansegulvet!

KURVER

Tradisjonen tro hadde lærere og elever fra COWA-skolen flettet mange kurver som vi skulle få med hjem til Norge for å selge. Kurvene er flettet av resirkulert plast, og er svært solide. Med oss hjem hadde vi nesten 80 kurver i ulike størrelser! Dette er en fin måte å støtte skolen på fordi vi kan selge dem for en grei pris i Norge, og hver eneste krone som kommer inn går rett til COWA. Det

vil være mulig å kjøpe disse på forbundet sitt seminar i oktober.

NYE PERSPEKTIVER

Vårt besøk til COWA har gitt meg nye perspektiver på dette prosjektet. Før vi dro forsto jeg nok ikke hvorfor det var så viktig at vi dro ned for å besøke dem, vi støtter dem jo med penger. Når jeg dro hjem igjen til Norge var det klinkende klart. Når vi gjennomfører en så lang reise for å besøke dem, viser vi en enorm interesse i deres arbeid. Vi viser også at vi heier på dem og det de jobber med, i tillegg til at vi får muligheten til å bygge gode relasjoner til de menneskene som leder prosjektet som vi støtter. Den støtten de får fra forbundet vårt, er svært viktig for dem. Når vi reiser til Uganda, får vi se hva pengene går til og hvordan prosjektet utvikler seg. Personlig reiste jeg hjem med ny motivasjon til å jobbe for prosjektet, og støtte dem på de måtene jeg kan!

Foto: Privat

Naguru Remand Home

Barne- og ungdomsfengsel. Et sted du ikke ville tro behøves.

AV: RANDI ALMSKÅR, NESTLEDER

Vi ankom Naguru Remand Home i den tro at vi skulle til et fengsel, slik et fengsel gjerne oppfattes. Men Naguru Remand Home er så mye mer enn et fengsel – heldigvis.

Vi ble møtt av lederen for barne- og ungdomsfengselet, en staselig og myndig kvinne som det oste respekt av. Henne vil du ha på din side, tenkte i hvert fall jeg. Det løsner fort opp, og hun viser seg å være både mild og hyggelig, men tydelig bestemt på hva som er viktig for de 189 barna og ungdommene som bodde i fengselet da vi besøkte dem.

Selve fengselet var omringet av en stor stenmur i en bydel i Kampala, som var preget av både fattigdom og litt mer velstående hus og bygninger. Kontrastene var til å ta og føle på. Innenfor murene vet jeg ikke hva jeg forventet, men vi blir møtt av brunt gress og opptrukkede stier rundt omkring. Det er små hus spredt rundt omkring og noen større bygninger som huser kontor, samlingsrom og sovesaler.

Det må nevnes, at da vi ankom fengselet hørte vi kun en summende lyd, litt småprat og

ellers så vi ingen av barna eller ungdommene. Vi ble vist rundt utendørs, der de hadde grønnsakshage for å lære de innsatte barna hvordan de skulle kunne klare seg utenfor fengselsmurene. De hadde flere bur med kaniner, som barna kunne få velge seg en til å ta vare på. Dette var ikke bare som kjæledyr å beregne, nei dette var for at de skulle lære seg å vise omsorg for et levende vesen. Når de hadde lært seg de grunnleggende ferdighetene fikk de mer ansvar for sin kanin, så som mating og videre stell.

Etter omvisningen ble vi ført til et forsamlingsrom, som var innenfor et låst område. Der ble vi møtt av 120 barn og unge som satt tett i tett på benker i det lille rommet, som for øvrig var delvis utendørs. De var behøvelig kledd i uniformer fra COWA-skolen, nok fordi alle skulle vises fram i hele og rene klær.

Det kom ikke en lyd fra dem, før de ble bedt om å si noe. Men de sang for oss, noe som rørte oss.

Vi presenterte oss og ønsket dem alle lykke til i livet. De aller fleste av disse barna og ungdommene hadde ikke skolegang, så det var ikke mange som snakket engelsk, men lederen oversatte begge veier. Dette ble et sterkt møte med et strengt regime utført med en type kjærlighet bare de voksne som ønsker barna det godt kan få til.

Barna og ungdommene som kommer til Naguru Remand Home er i alderen åtte til 23 år, de har utført kriminelle handlinger av forskjellig art, alt fra smånasking av brød, hard kriminalitet som drap og noen har solgt kroppen sin for å prøve å overleve. Tiden de blir i fengselet avhenger av dommen de får, noe de har rett på å få etter alt fra tre til seks måneder.

De av dem som virkelig klarer å få skikk på seg får faktisk en lovnad om å få gå på COWA-skolen. Et tilbud og en mulighet nok de fleste drømmer om, men som dessverre ikke mange klarer å oppnå.

Foto: Randi Almskår

Equal Opportunity Desk

En hjelpeorganisasjon først og fremst for jenter fra slummen.

AV: RANDI ALMSKÅR, NESTLEDER

FOTO: RANDI ALMSKÅR

Vi besøkte barnehagen som tar seg av barna til disse jentene, de som bor i de fattigste deler av den fattige delen.

Barna her blir i likhet med jentene hentet inn rett fra gata. Mødrene har i utgangspunktet ikke råd til å ta seg av dem, og kanskje har de gitt opp håpet om å kunne gi barna sine mat fordi de har nok med å tenke på seg selv. Barn som i utgangspunktet ikke har noe håp om å overleve fattigdommen på grunn av mangel på mat og næring.

Equal Opportunity Desk får støtte fra et kirkesamfunn. I barnehagen tilbys det tre små «måltider» gjennom dagen, for de heldige som kommer dit. Det første måltidet er gjerne grøt, deretter får de litt frukt. Det siste «måltidet» er en slags energidrikke/smoothie i klemmepose. En pose de bruker opptil en time på, for å la den vare så lenge som mulig. For når den er tom, da er det ikke mer mat, før neste dag, om de kommer til barnehagen i det hele tatt.

Vi kom dit og ble møtt av slitne, men en gang så fargerike veggmalerier, en grønnkledd bakke med enkle lekestativer. Et lite stenhus i enden av bakken, hvor vi blir sittende utenfor kontoret og får en presentasjon av de voksne som jobber der.

Vi har lagt merke til de ca. 25 små parene med sandaler/flip flops utenfor betonggulvet, men vi ser ingen barn. Men plutselig hører vi litt latter, som stilner nesten med det samme.

Etter møtet med de ansatte går vi rundt hjørnet og blir vist inn et lite rom med tavle og benker. På benkene sitter det 50-60 oppglødde barn, som ser ut som tente lys. Det er ingen som prøver seg på ablegøyer, og det minner litt om det vi møtte i Naguru Remand Home. Et strengt regime under kjærlig føring av voksne som bryr seg.

Men, det er altså ikke bare små barn som er knyttet til denne «barnehagen». Vi får vite om de få utvalgte jentene, mødre til mange av barna, som har vist at de ønsker noe i livet. De får komme dit for å unngå å være på markedet, der det er vanlig å selge kroppen sin mot sexhandlinger. Disse jentene har også to andre muligheter, fordi de selv ønsker å gjøre noe ut av livene sine.

De heldigste får nemlig en mulighet for å få plass på COWA-skolen, og gjennom dem får de gjerne en type lærlingeplass. Helst hos en lokal forhandler av for eksempel bønner.

Jentene sitter da i flere timer og sorterer bønner, og når de har fylt en sekk, ikke før, får de utbetalt ca. en US dollar. Det kan ta opptil en måned å få fylt sekken.

Det er altså et samarbeid på tvers av flere linjer. Naguru Remand Home og Equal Opportunity Desk sammen med COWA-skolen gir særlig jenter fra dårlige kår en mulighet til å kunne klare seg i livet.

Menneskemøter – Afrika 2024

Det kan være vanskelig å forestille seg hvordan ting skal bli. Hvordan en reise skal legges opp, hva en skal gjøre underveis for at opplevelsene skal bli såkalt optimale.

AV: RANDI ALMSKÅR, NESTLEDER

Vi har vært på en reise det var umulig å kunne forberede seg på. Det var utenkelig å skulle vite hvordan vi ville reagere på det som møtte oss, og det var innimellom vanskelig å ta inn over seg alle inntrykk.

Et møte med mennesker og kulturer er på samme måte.

«AFRICAN TIME»

Det første vi møtte var «African time». Når vi i Norge avtaler et tidspunkt for et møte eller en middagsavtale, så kommer vi gjerne litt før avtalt klokkeslett, eller vi gir beskjed dersom vi blir forsinket. «African time» fungerer ikke på samme vis.

Når vi avtalte en middag kl. 18.00 kunne gjesten ankomme 18.45, uten nærmere beskjed. Så vi lærte ganske tidlig at klokka ikke nødvendigvis var av betydning. Hadde vi selv en avtale kl. 11.00 et sted, kunne avreise fra der vi befant oss være det samme, selv om det tok 30 minutter å komme seg til ny avtale. En gang hadde vi to besøk med relativt kort mellomrom. Da var det i etterkant avtalt middag. Allikevel fikk vi servert mat på begge steder, noe som førte til «forsinkelser i vår tidsplan», men som var helt etter planen for vertskapet.

Sjåføren vår var vel egentlig alltid ute i god tid.

Kanskje fordi han visste litt om vårt forhold til klokka. Men da han en dag, mellom to avtaler mente at det passet å ta turen til Ekvator, skjønte vi at også han levde litt på «African time». Ifølge han skulle bilturen ta to timer

tur-retur, noe som ville være perfekt før neste møte. Vel, det viste seg at to timer var den ene veien. Så vi ble forsinket og måtte utsette det planlagte møtet til dagen etter.

På Graduationday ved COWA-skolen fikk vi også erfare «African time». Vi ankom skolen i god tid i forhold til oppsatt program. Og for å gjøre en lang historie kort, vi ventet i nesten en time før programmet og festen begynte. I mellomtiden gikk lærere, studenter, foreldre og andre besøkende rundt. De hilste på hverandre, de lo og smilte, det var en stemning av glede og opprørthet blant alle. Som tilskuere og gjester ble vi dratt inn i en verden der tiden «stod stille», men samtidig var vi vitne til et yrende folkeliv.

TUREN TIL KAMPALA

På turen til Kampala møtte vi mange mennesker, fortrinnsvis kvinner, men også noen menn. Alle møtene gjorde inntrykk, noen mer enn andre.

Vi møtte mennesker som bor i et fattig land, et land der over 70 % av den yrkesaktive befolkningen lever på under 1 USD i døgnet. 11 kroner, som skal fø en hel familie. Og det er ikke norske familieforhold det er snakk om. Her er det gjerne fem, eller flere barn, besteforeldre og kanskje noen søsken og deres barn, som skal forsørges. Det var til tider vanskelig å forstå hvordan dette er mulig, for som i verden for øvrig, har kostnader på mat og bolig, også i Kampala, økt de siste årene.

Det må nevnes, at de vi møtte ikke tilhører de fattigste, men ingen av de menneskene vi møtte var av typen velstående. Dette viste seg gang på gang, særlig når vi inviterte på middag.

Når maten kom på bordet, begynte vi å spise. Vi kjente på de relativt nye smakene når vi bestilte lokal mat, og det var mye god mat når det kom til stykket. Men vi tillot oss også å være litt kresne. For når pizzaen vi bestilte første kvelden smakte litt som en halvstekt frossenpizza og den var toppet med et smakløst fyll, da spiste vi ikke opp porsjonen vår. Noe vi heller ikke gjorde på en annen restaurant, der porsjonen rett og slett var for stor.

Det vi erfarte var at kvinnene vi møtte, alle som en, satt og småspiste. Den første kvelden føltes dette litt merkelig.

Men vi lærte at dette var ikke uten hensikt. Når vi, de reelle gjestene, som besøkte deres land, var ferdige med å spise, var de snare om å be om en «doggy bag». Maten ble omhyggelig pakket ned, og kvinnene tok med seg maten hjem.

I etterkant forsto vi at dette var mat som ble brakt til familien, eller kolleger, de som satt hjemme eller på kontoret. Maten skulle deles med andre. Restene våre ble også pakket ned og tatt med på samme vis. Vi forsto at det ikke er overskudd av mat, det kastes ikke mat!

For mat er viktig for å kunne leve.

Som den dagen vi ønsket å invitere en av de vi møtte med på en utflukt. Men vedkommende takket pent nei, med begrunnelsen at familien kunne kjøpe mye mat for en slik sum denne

utflukten kostet. En tanke vi ikke hadde tenkt før vi møtte svaret. Det var ikke vanskelig å overrekke summen i kontanter, for så å vite at familien hadde penger til mat en liten stund framover.

FORSKJELLIGE HISTORIER

Mennesker du møter har forskjellige historier. Vi fikk høre om kvinner som hadde opplevd seksuelle overgrep og voldelige ekteskap, hvorav den ene også ble smittet med HIV. Hun valgte av den grunn bort å stifte egen familie for å unngå at eventuelle barn skulle bli smittet. Hun har dedikert livet til å motivere og å hjelpe de unge jentene på COWA-skolen.

Vi fikk høre om barn som ble funnet ute i skogen, med navlestreng og morkake hengende fast. Barnet ble tatt hånd om og tatt vare på som et eget familiemedlem. Kvinner som selv ikke lever i særlig overflod lar unge jenter få bo hjemme hos seg, for at de skal ha tak over hodet mens de går på COWA-skolen. En av kvinnene ble i 19-årsalderen, sammen med sine til sammen seks søsken og søskenbarn, foreldreløs. Hun hadde da ikke noe valg, annet enn å ta vare på disse barna, som sine egne. Det ble flere år der hun kjempet for at alle skal overleve, noe de gjorde. Etter hvert, som en av de første elevene ved COWA-skolen fikk hun en utdanning og et vitnemål. Hun fortsatte å oppdra søsken og søskenbarn, stiftet egen

familie og fikk sju egne barn. Søsken og søskenbarn stiftet også familier, og hun ble plutselig som bestemor å regne for sine egne tantebarn.

ET BEDRE LIV

Alle drømmer de om et bedre liv for disse unge jentene som har fått muligheten til å gå på COWA-skolen. En skole de selv har et forhold til, enten som tidligere studenter eller ansatte, noen begge deler.

Så har du de som har drømmer om at barna deres skal få muligheten til å studere utenlands. De som lærer språk sammen med barna for å vise at drømmen deres er verdt å strekke seg etter.

Og alle disse menneskene, med deres historier, skulle kanskje være nedbrutte eller oppgitte over forholdene. De lever, ofte fra hånd til munn, og vet ikke hva morgendagen bringer.

Allikevel er det her optimismen og håpet bor! Det er blant disse kvinnene vi lærer at håpet bor i hver enkelt av oss. Håpet gir oss en grunn til å smile, og smile gjør de! Hver og en av dem. De er stolte av det de står for. Stolte av jentene de har hjulpet på veien inn i et yrkesliv. Men samtidig er de ydmyke. Ydmyke nettopp fordi de ser hva de kan utrette med få midler og mange års erfaring med arbeidet de gjør.

På direkten. Fra venstre Randi Almskår, Julie Helgesen og Merethe Brattetaule. Foto: Privat

På direkten i Uganda

Besøk til MamaFM i mars – plutselig var vi på direkten i studio – Julie Helgesen, Randi Almskår og meg.

TEKST OG FOTO: MERETHE BRATTETAULE, TERTNES KVINNE- OG FAMILIELAG

Uganda Media Women Association UMWA er organisasjonen som driver MamaFM. Radiostasjonen sprer informasjon utover hele Uganda - om kvinners rettigheter og kamp for likeverd. UMWA har eksistert i mange år og deltar i arbeid som bidrar til bekjempelse av vold mot kvinner og barn. Og de vil fortsette med det, selv om de sliter økonomisk. For de gir ikke opp.

Vi fikk møte dem i deres lokaler i Kampala hvor de også driver undervisning og opplæring av journalister. Margaret ønsket oss velkommen. Hun har vært leder av MamaFM i mange år, men har måttet gi seg som leder på grunn av helseutfordringer. Vi hadde ikke sett hverandre på nesten seks år,

og det var stor og hjertelig gjensynsglede. På runden rundt i lokalet så vi både menn og kvinner som jobbet der, noen var lønnet og noen var der på frivillig basis. Lokalene er trange og mørke.

PÅ LUFTEN

I MamaFM er det likevel optimisme. De har sending hver dag og er bevisste på å kringkaste informasjon som verdsetter og opplyser om rettigheter for kvinnen og hennes familie. Musikken velges nøye ut og understøtter visjonen til UMWA. Julie, Randi og jeg ble utfordret til å la oss intervju på direkten. Kunne vi si hvor vi kom fra? Hva vi gjorde i Kampala? Kan vi sammenligne

Norge med Uganda? Med 10 minutters forberedelse ble det en spent stund utenfor komfortsonen, i studio, og vi klarte oss bra. Da norske Keino sin sang tonet ut, kastet vi oss uti og svarte på spørsmål fra programlederen. Vi sa blant annet at vold i nære relasjoner finnes også i Norge og at forbundet kjemper for valgfrihet for kvinnen og hennes familie.

FARE FOR NEDLEGGELSE

Myndighetene bruker økonomiske virkemidler for å dempe aktiviteter som går imot det tradisjonelle syn i samfunnet. Avgiften for å få lov til å kringkaste nasjonalt er på hele 60.000 NOK for 2024.

MamaFM engasjerer også menn. Foto: Merethe Brattetaule

MamaFM var glade for besøk.
Foto: Merethe Brattetaule

Noen av ildsjelene i MamaFM. Foto: Merethe Brattetaule

Hvis det ikke blir innbetalt innen 1. juni, blir radiostasjonen lagt ned. Det er ingen nåde. De har ikke disse pengene ennå og er veldig bekymret for fremtiden. UMWA har siden 2018 fått noe støtte fra forbundet til å betale lisensen.

ILDSJELENE

Det er tydelig at Uganda er satt lenger tilbake enn rikere land, etter pandemien. Turismen ligger brakk, markeder er overfylte av varer som tyder på dårlig kjøpekraft og få kjøpere. Mange har ikke jobb å gå til. Likevel er det ildsjeler som forstår betydningen av å bidra til at mennesker blir opplyst om likeverdig deltakelse i samfunnet, selvbestemmelse over egen kropp, rett til utdanning og å kunne forsørge seg selv.

Folkene i MamaFM ble glad for at vi besøkte dem og hørte på deres historie. To av de yngste journalistene inviterte vi på lunsj. De bestilte mat, men spiste selv veldig lite. Mesteparten fikk de med seg tilbake og delte med alle der.

MamaFM sin visjon. Foto: Merethe Brattetaule

VIL DU VÆRE MED Å STØTTE?

Vi er helt avhengig av bidrag fra dere. Dersom du eller ditt lag ønsker å støtte forbundets internasjonale arbeid, er kontonummeret 6034.56.35451.

Torill Malmstrøm: Fra årsmøtet til Debio 21. mars 2024, der Torill Malmstrøm ble takket av etter 16 år i styret, sammen med styreleder Per Skorge. Av: Idun Leinås, Debio Info

Mobilslakt: Hengende småfjeslakt, slaktet av Mobilslakt og på vei til videre nedkjøling, modning, nedskjæring og pakking. Foto: Oddbjørn Gjermundrød, Mobilslakt

Livslangt engasjement for dyrevelferd

Jeg takker for tilliten gjennom 16 år som representant for Norges Kvinne- og Familieforbund i styret til Debio.

AV: TORILL MALMSTRØM

Jeg ble valgt inn i 2008 på grunn av mitt engasjement innen dyrevelferd. Denne perioden ser jeg tilbake på med mange gode, faglige diskusjoner med hyggelige og kompetente personer, for å oppnå det beste for Debio som organisasjon og arbeidsplass.

Grunnen til at jeg har sagt ja til gjenvalg flere ganger, er fordi jeg bryr meg om levende jord og best mulige forhold for dyrene, slik at de kan mestre sine produksjonsforhold eller levested, og selvfølgelig maten vi spiser. I tillegg er jeg opptatt av at de som skal produsere mat også må samarbeide, tas hensyn til og få betalt for det. Allmenheten må få lett tilgang til økt kunnskap om, og forståelse, og ikke minst respekt for landbrukets rolle for beredskap og matforsørging. Uten bønder,

ingen mat! Det er ikke bare jeg som kjenner forskjellene i smak, men også musene som spiste opp alle de økologiske gulrøttene som en bonde hadde produsert – men ikke de konvensjonelle!

ØKOLOGIKONTROLLEN

Debio utfører økologikontrollen etter delegert myndighet fra Mattilsynet, som omfatter gårdsbruk, akvakultur, foredlingsbedrifter, pakkerier, omsetningsledd og importører. Tilsynet med økologisk produksjon er hovedaktiviteten til Debio, det betyr at Debio gjennom sertifisering sikrer at de som sier de produserer økologisk, faktisk gjør det. Godkjente virksomheter kan bruke Ø-merket på sine produkter. Debio eier dette merket.

Debio utfører også kontroller og sertifiseringer etter sitt privatretslige regelverk, serverings/valørmerkene, grasbasert melk- og kjøttproduksjon, og fra 2023 bærekraftig fiske.

DYREVELFERD I PRAKSIS

Det har skjedd store forandringer i måten revisjonene utføres på, og de tekniske hjelpemidlene, digitalisering og elektronisk signering av dokumenter på plass. Dette er noe jeg selv har erfart gjennom min drift av Mobilslakt AS økologisk slakteri, godkjent av Debio fra første slaktedag i 2006. Dette er dyrevelferd i praksis, der dyrenes behov tas på alvor. Bonden kan kvalitetssikre hele verdikjeden og tilfredsstille krav om sporbarhet og opphavsdokumentasjon,

dyra slipper å forlate sitt trygge miljø. Kjøttet fra ustresset slakt smaker fantastisk, «som i gamle dager», sier mange. Økologiregelverket har strengere krav til dyrehold; utegang, større plass, kortere transporttider med mer, og har en spydpissfunksjon for konvensjonelle bønder.

MEDLEMSORGANISASJON

For å øke mulighetene for å fremme økologidelen ble Debio Info AS i 2015 dannet som et heleid selskap i Debio, med ansvar for veiledning, informasjon og utviklingsvirksomhet. Hovedaktiviteter er Matvalget og Matprisen. Flere artikler er levert av Debio Info til medlemsbladet Kvinner & Familie.

Debio er en medlemsorganisasjon, der styremedlemmene innstilles av Debios medlemmer til valgkomiteen og valg skjer på årsmøtet. Medlemmene er knyttet til primærproduksjon, foredling, import, omsetning, miljø, dyrevelferd og forbruk. Arbeidet i styret er forankret i Vedtektene til Debio, og som styremedlem er du der som den personen du er, og skal jobbe for Debios beste i forhold til strategi og veivalg.

Jeg anbefaler dere å gå inn på www.debio.no. Sidene gir et godt bilde av alle Debio sine oppgaver og virksomhetsområder.

HVEM ER JEG?

Jeg ble født i Oslo i 1950 og sa at jeg skulle bli «doktor dyregod», ifølge mamma, fra jeg var fire år. Morfar hadde hest og kaniner på Skullerud, og jeg fikk nyfødte kaninunger stadig, da de store jo ble slaktet og ble sendt med hjem i gråpapir. Eneste gangen jeg ikke rakk trikken til skolen var fordi morfar kom på besøk med hesten, det var ikke gøy å gå fra da!

Vi var ofte på hytta i Geilo og da sto jeg tidlig opp. Jeg var syv år, og skulle hjelpe bondekona med å følge kuene over toglinja etter melkinga. Jeg hadde min kvige, «Trine», og det var stor stas, men en dag kom det et brev fra bondekona der hun fortalte at «Trine» var død fordi hun hadde fått skader i magen etter å ha spist rester av søppelbokser. Dette satte dype spor i meg. Kuer er så fantastiske dyr.

NATURFAGLINJE OG VETERINÆRSTUDIER

Etter grunnskolen skilte jeg lag med mine venninner på Bekkelaget og begynte på Hegdehaugen skole, fordi det var naturfaglinje der. Gymnaset var mye lesing og naturopplevelser, beversafari, tiurleik og sommerjobb på Hardangervidda med undersøkelser av hvor stor beitekapasitet det var til reinen.

Østersjøtorp: Fra Østersjøtorp, sett fra bryggen med båthuset på venstre side og opp mot hovedhuset, gjestehuset og snekkerboden til Torills mann. Av: Torill Malmstrøm

Kravet for å komme inn på veterinærstudiet var gode karakterer og krav om erfaring fra allsidig jord og husdyrbruk, så jeg tok eksamen fra 1-årig røkterskole ved den gang Norges Landbrukshøgskole på Ås. Dette var mitt mest interessante skoleår, der vi var i fjøset morgen og ettermiddag, og på skolebenken på dagen! Dessuten ble dette en riktig vekker i forhold til dyrenes behov og naturlig adferd. Jeg fikk følge bjellekua til slakteri i Oslo, og hennes endring i adferd førte til at jeg bestemte meg for å jobbe med å snu prosessen slik at slakteriet kjører til dyra og ikke omvendt. Mobilslagt-drømmen ble til.

Jeg hadde ikke gode nok karakterer til å komme inn i Norge, så det ble veterinærstudie i Bern i Sveits, der jeg møtte mannen i mitt liv. Jeg var heldig og fikk være praktikant hos et dyrlegeektepar med kombipraksis, noe som ga mye gode erfaringer for senere etablering av egen smådyrpraksis.

ETABLERING I NORGE

Min mann og jeg har vært gift i 50 år. Vår datter ble født i Bern, og vi fikk to sønner i Garder og har nå fem barnebarn. Vi fikk norsk autorisasjon som veterinærer i 1976 etter tilleggskurs for norske forhold. Vi bosatte oss i Garder i Vestby kommune der vi bodde i 46 år, til vi i 2023 flyttet til vårt fantastiske Østersjøtorp, der svigermor kommer fra. Barna gikk på fådelt skole og jeg ble engasjert i barnehage og skolepolitikken, som ført til at jeg ble valgt inn i kommunestyret i 1992 – 1995.

Jeg var med og dannet Follo Inner Wheel klubb og var president 1986-1987.

FRA SMÅDYRPRAKSIS TIL MOBILT SLAKTERI

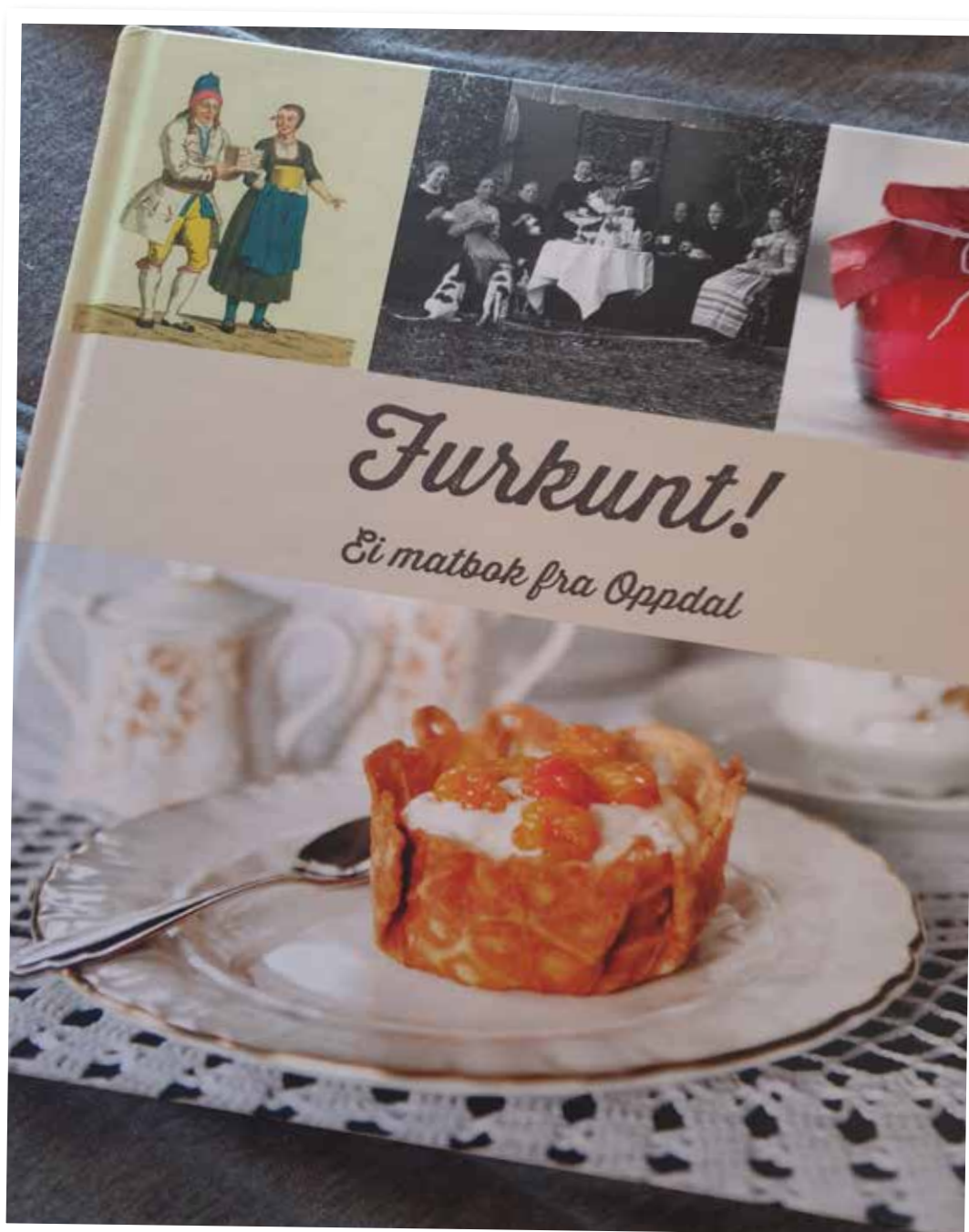
Etter 10 år i smådyrpraksis måtte jeg gi meg på grunn av astmaallergi. Det var en tøff tid. Men det var klar melding fra kroppen at dette skal du ikke drive med. Jeg var heldig og fikk jobb som lærervikar på skolen, men fant ut at jeg er jo veterinær og den kunnskapen vil jeg bruke. Jeg begynte i en forskerstilling i AKVAFORSK og jobbet med kveite til 1991, da ble jeg ansatt hos Fylkesveterinæren for Oslo, Akershus og Østfold i det som het Statens Dyrehelsetilsyn. I perioden 1993-2000 var jeg fast medlem av Landbruksdepartementets Etiklutvalg /Rådet for dyreetikk, som Landbruksdepartementets representant.

Jeg var ansatt som generalsekretær i Dyrebeskyttelsen Norge i 2000 til desember 2001.

I 2002 startet jeg opp mitt enkeltpersonforetak - Kunnskapsformidlinga om dyrevelferd og produksjonsetikk. Det ga nyttige erfaringer og nettverksbygging for etablering av Mobilslagt AS i 2005. Mobilslagt har jeg drevet til det ble solgt 2023 til Saltfjellet der det fortsatt er i drift.

Verdien av dyrevelferd og dyreetikk er ikke direkte målbar økonomisk, men må tas hensyn til i våre holdninger til natur, miljø og dyrehold i enhver form. I tillegg er jeg fortsatt i interessert i effektivisering og fornuftig organisering av det offentliges tjenester.

Jeg ønsker at flere tar bevisste valg over maten vi spiser, og ikke bare ser på prisen. Ren økologisk mat er viktig for helsa vår, økt trivsel og levende bygger.

Furkunt og hemlåggå

AV: RANDI HELEN ALMSKÅR, NESTLEDER

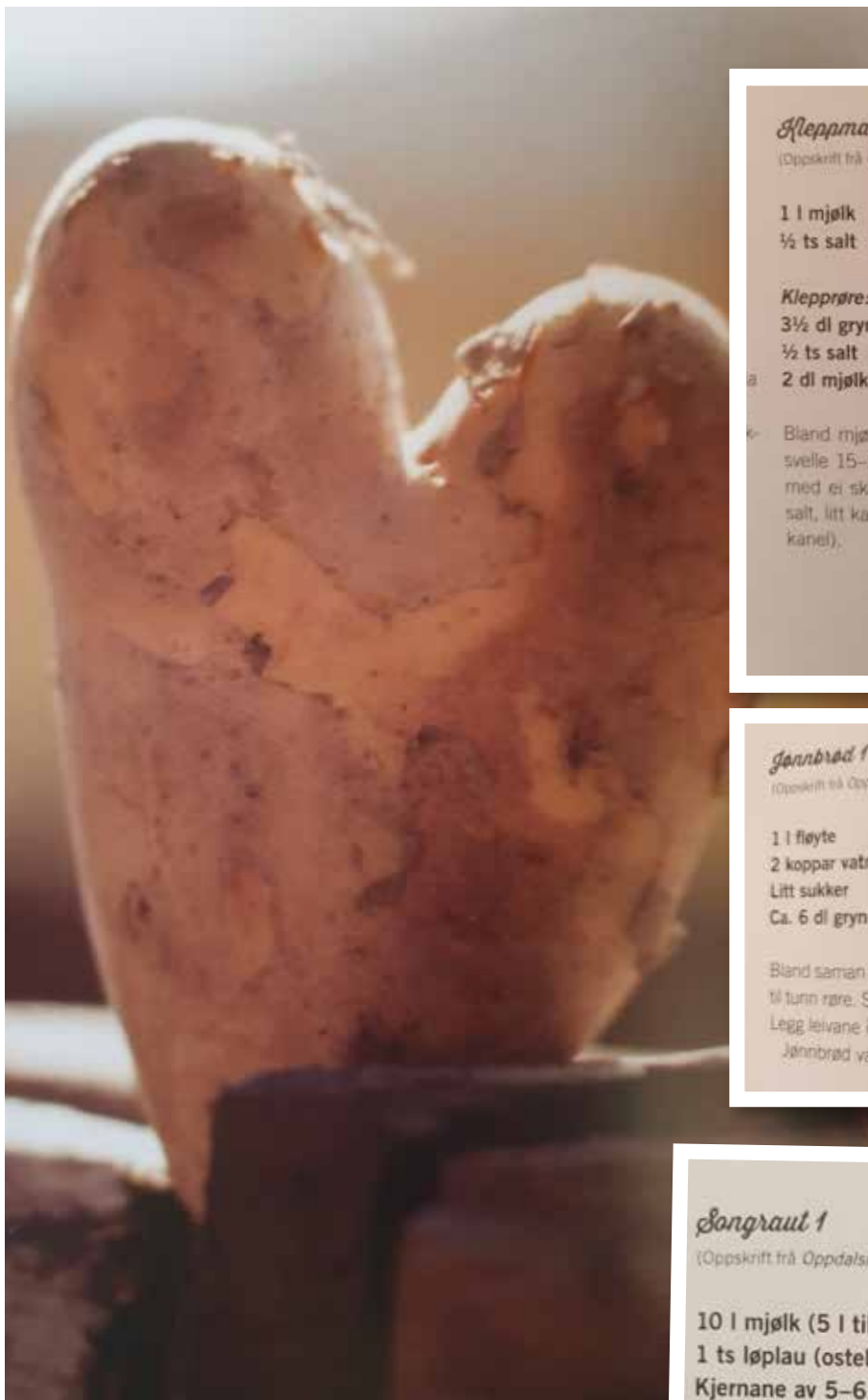
Furkunt og hemlåggå er et godt uttrykk fra Oppdal, noe som beskriver noe du sjelden spiser, men som du har smakt før og som frembringer minner og begeistring.

Så som den første jordbæra om sommeren, fårikål om høsten og nykokt songraut til fest. Sjeldne smaker som er mer enn godt(!)

og hjemmelaget mat, noe det har vært, og fortsatt er mye av i bygda vår.

I det gamle førindustrielle bondesamfunnet var maten i fjellbygda veldig kortreist, og det sies at det eneste de måtte skaffe seg utenbygdsfra var sjøsalt. De hadde råvarene rett utom stuedøra, være seg i fjøset eller fra åkeren, fra fjellet og fjellvannene.

Når de første kolonialvarene kom; sukker, kakao, kaffe, kandis og krydder. Førte det til omlegging av gardsdriftene, som gikk fra sjølberging til salg, for selv å skaffe penger de kunne bruke på «bua». Deretter kom hermetikken og fryseboksen. Det ble mindre salting, røyking og tørking av matvarene, som nå gjerne ble erstattet med nedfrysing av fersk mat og hermetisering på Norgesglass.

Kleppmat

(Oppskrift frå Oppdalsmat 1979)

1 l mjølk
½ ts salt

Klepprøre:

3½ dl grynsmjøl (byggsmjøl)
½ ts salt
2 dl mjølk, gjerne skumma

Bland mjøl og salt. Rør inn mjølka til ei glatt røre. La røre svelle 15–20 minutt. Kok opp mjølka. Lag kleppar av røre med ei skei og legg dei i mjølka. Kok 10–15 minutt. Ha i salt, litt kanel eller kok med litt heil kanel (kanelbark, vera-kanel).

Jønnbrød 1

(Oppskrift frå Oppdalsmat 1979)

1 l fløyte
2 koppar vatn
Litt sukker
Ca. 6 dl grynsmjøl

Bland saman fløyte, vatn og sukker og visp det godt, ha i mjøl til tunn røre. Steik i jønnbrødjarn (lenjarn) eller kromkakejarn. Legg leivane i tett boks. Jønnbrød var vanleg «biteti» attåt kaffe.

Songraut 1

(Oppskrift frå Oppdalsmat 1979)

10 l mjølk (5 l til koking, 5 l til løyping)
1 ts løplau (osteløype)
Kjernane av 5–6 kardemomme
1–2 koppar rosiner
1½–2 koppar sukker (etter smak)
Ca. 5 ss kveitmjøl

Sett på til koking det halve av mjølka, legg på lokk. Kan godt koke opp før ein har løypen i den andre halvparten – kok sakte til den andre mjølka er løypt. Verm den andre halvparten av mjølka til 32 grader, ha i løyplauen, legg på lokk eller eit klede, la det stå lunt i ca. 30 minutt eller til mjølka har løypt. Ta forsiktig sleiv for sleiv av den løypte mjølka, skjer osten i bitar med kniv, og ha han i den mjølka som kokar. Mjølka må koke når ein har i osten! Ha i kardemommekjernane og la det heile koke godt – men ikkje hardt – i 3–4 timar (alt etter kor fort det kokar inn). Ta av ca. 5 dl av

Poteten må også nevnes. Den kom til fjells etter at avlinger gikk tapt i nattefrost på begynnelsen av 1800-tallet. Det tok ikke lang tid før oppdalingene ble fortrolige med poteten og i dag er «Fjellmandel fra Oppdal» et kjent merkevarenavn.

Første helga i oktober gjøres Oppdal sentrum om til arena for «Fjell- og fårikålfestivalen». En festival bygget på utstillinger innenfor hytte – ferie – fritid, småskalamat og ullprodukter, program som After-sau og Barnas Bondegård samt et stort fårikålgilde.

Siden dette handler om mat, fortjener fårikålgildet ekstra oppmerksomhet.

I 2010 ble det nemlig satt verdensrekord i Oppdal, i nettopp fårikål. Fra ei 2,48 meter i diameter og nesten 1,5 meter høy gryte, ble det servert 7 085 liter fårikål i løpet av festivalhelga dette året. Og hvert år siden oppstarten av den gang, Fårikålfestivalen og

fram til dagens Fjell- og fårikålfestival kan publikum få servert fårikål, om enn ikke fra ei kjempegyte.

Bygdekvinnelaget i Oppdal er også en sterk bidragsyter under festivalen. De serverer «Raffelkaku» med songraut, laggraut og sunndalsgrøt, samt kaffe og kaker.

I dag er det nok lagt vekt på kortreist mat på en litt annen måte. Det er virkelig ikke sjølberging som står i høysetet når vi snakker om lokal og tradisjonsmat. Nå er

gardsmat og småskalaproduksjon blitt et honnørord.

Når jeg tenker på furkun mat er det aller helst potetball med «mussusmørstekkels»/ mussusmørduppe, eller bare duppe da.

Det er feit og god rømmegrøt, kleppmat og blodpølse (som jeg ikke har smakt på sikkert 25 år), rips med vaniljesaus og rabarbra med sukker i en kopp. Det å få sette tennene i ei deilig fyrstekake og jønnbrød til jul...

Mmmm «no vart e svolte».

(Kilder: Kjell Haugland sitt bidrag i boka «Furkunt» Ei matbok fra Oppdal utgitt av Oppdal Bygdekvinne lag. Bilder er gjengitt med tillatelse fra fotografen Martin Innerdal Dalen.)

Potetball

Ca. 1,5 kg ukokte poteter
2-3 kokte poteter
Ca. 2 ts salt
Ca. 400 gr grynsmjøl (byggsmjøl)

Mal potetene. (Er det vassfulle poteter, må noe av væsken siles bort.) Rør i grynsmjøl og salt. Røren må ikke bli for fast. Når skjeen kan stå i røren, er den passe tjukk!

Lag store boller, kok dem i saltvann eller kjøttkraft ca. én time. Serveres med kålrot, stekt fisk og mussusmørduppe attåt.

Duppe (mussusmørduppe)

0,5 l mjølk
120 gr brunost (gjerne rester)

Mjøl og ost røres sammen og kokes til osten har smeltet. Hvis dupper blir tynn, kan en røre ut 1 ss maizena i litt mjøl og ha i. Gi det hele et oppkok.

Graut og supper

Rømmegraut

(Opskrift frå Oppdalsmat 1979)

4 l sur rømme
1 l vatn
2 l mjølk
5 ts salt
4 hg grynsmjøl
4 hg kveitmjøl

Bland saman rømme og vatn, kok i 15-20 minutt. Ko mjølk, spe i noko av den når litt av mjølet er hatt i – i stien av mjølet og mjølk og kok ferdig grauten. Sleppe grauten feittet, hjelper det å ha på litt meir mjøl. Ikkje det heller, så visp saman eit egg og rør i.

Sukker og kanell på grauten, mjøl attåt. I lag, brudt gravferd, var det raffelkaku, sirupskaku, småbrød og brød attåt rømmegrauten. Rømmegraut blir òg ete attåt kokt flatbrød eller lefse. Lettsalta fisk er best.

Norges Kvinne- og familieforbund inviterer til seminar 19. – 20. okt. 2024

Program lørdag 19. okt. på Litteraturhuset i Oslo kl. 10.00 til 14.30

Foredrag om Psykisk helse og ernæring

Foredragsholder: Anbjørg Marie Hellestræ

Foredrag om velferdsteknologi

Foredragsholder fra Oslo kommune

Psykisk helse og ungdom

Vilde Nyseth

Program søndag 20. okt. på kontoret i Storgt. 11 kl. 11.00 til 13.00

Revitaliseringsgruppe vil informere om det gruppa arbeider med.
Randi Almskår viser bilder og forteller fra turen til COWA-skolen i mars.

Håper vi ser dere på seminaret. Påmelding til Wenche Kraggerud på
e-post wenche@kvinnerogfamilie.no. Innen 1. sept.

Det vil bli en egenandel på kr. 150. Ta kontakt med
Wenche Kraggerud på tlf. 455 10 927 om dere lurar på noe.

Vi prøver å få et felles hotell vi kan overnatte på.

Vil du bare være med en dag er det også mulig.

Håper vi sees, hilsen seminarkomiteen
Odrun, Dagny og Wenche

Status fra Revitaliseringsutvalget

På forbundets landsmøte 2023 ble det bestemt at forbundets fremtidige organisasjon skulle analyseres.

AV: LIV A. HOLM

Sentralstyret oppnevnte derfor et utvalg bestående av fem personer for å utføre denne analysen. Julie Helgesen skrev om dette i forrige utgave av medlemsbladet.

Sentralstyret omdøpte utvalget fra "Analyse av forbundets fremtidige organisasjon" til "Revitaliseringsutvalget".

TRE MULIGE ORGANISASJONSFORMER

Utvalget definerte tre mulige organisasjonsformer:

Modell 1: dagens organisasjonsform

Modell 2: et forbund uten sentralledd

Modell 3: en slankere organisasjon enn dagens

Hver av disse modellene blir analysert, men allerede nå ser det ut til at det er Modell 3 som blir den aktuelle. Problemene blir da blant annet:

- Hvor "slank" kan denne organisasjonen bli, det vil si hvilke oppgaver skal sentralleddet ha
- Hva skal forbundets kjernesaker være
- Hvilke vedtekter vil være aktuelle for en slik organisasjon
- Kan vi formulere en visjon for forbundet
- Er det mulig å få nye medlemmer og også få ned gjennomsnittsalderen på medlemmene

Foreløpige resultater fra utvalget skal fremlegges på forbundets seminar i oktober 2024.

Det er ønskelig at flest mulig av medlemmene kommer med innspill til utvalget. Derfor har utvalget sendt ut følgende til alle lag:

"REVITALISERING AV FORBUNDET

Norges Kvinne- og familieforbund får færre og færre medlemmer, og gjennomsnittsalderen øker. For å snu denne trenden bestemte siste landsmøte at et utvalg skulle se på hva som kunne gjøres.

Utvalget vil gjerne involvere hele forbundet i dette arbeidet, derfor stiller vi nå noen spørsmål til alle lokallagene.

1. Hvilke tjenester mener dere er viktig at et sentralledd (leder, sekretariat) tilbyr
2. Hvilke tjenester kunne være ønskelig å få utført gitt at det var økonomi til det
3. Hvilke av dagens sentrale oppgaver kan sløyfes hvis det ikke er økonomi til å utføre dem

De oppgaver som sentralleddet utfører i dag er blant annet:

- Arendalsuka, deltagelse
- Budsjett for forbundet
- Fokus, samarbeide
- Høringsuttalelser
- Informasjon om forbundet sendes ut 3-4 ganger per år
- Landslotteriet
- Landsmøter, arrangere
- Lokallagene, besøk
- Medlemsblad
- Medlemskontingent, sende ut giroer
- Medlemsregister vedlikehold
- Nettbutikk, salg av ulike saker
- Norsk TotalforsvarsForum/KFB, samarbeid
- Politikere, kontakt
- Prosjektstøtte/internasjonalt arbeid
- Regnskap for forbundet
- Representasjon

Revitaliseringsutvalget ber om hjelp fra medlemmene når forbundets fremtid skal staves ut. Send dine innspill, nye ideer, synspunkter og kommentarer til utvalget.
Foto: Daniel Gonzalez / Unsplash

Revitaliseringsutvalget, fra venstre Anne Enger, Julie Helgesen, Liv A. Holm, Randi Almskår og Bodil Irene Berge Nervik. Foto: Privat

Utvalget ville sette stor pris på om dere diskuterer dette i lagene og gir oss tilbakemelding.”

Listen over sentrale oppgaver er ikke fullstendig.

UTFØRING AV OPPGAVER

Det er ikke bare snakk om hvilke oppgaver som kan og/eller må utføres, men også om disse oppgavene kan utføres på en annen måte enn i dag.

For eksempel “innkreving av kontingent”. For en god stund siden ble kontingenten innkrevet lokalt, og hvert lokallag sendte så en andel av kontingenten til krets og forbund. Dette ble endret for å sikre at alle betalte like stor kontingent.

Hvis kontingenten betales lokalt, vil det minske arbeidsbyrden på sentralledet. Det vil også være enklere å purre på ikke-betalt kontingent.

En annen oppgave er utgivelse av medlemsbladet. Dette er en oppgave som mange ønsker å beholde, men samtidig en oppgave som tar en god del resurser. Er det mulig å endre på produksjonen av medlemsbladet? Kunne det ha litt lavere kvalitet med tanke på trykking?

Revitaliseringsutvalget vil veldig gjerne ha innspill fra alle medlemmer. Vi vil gjerne ha både nye ideer, synspunkter og kommentarer. Hvis forbundet vårt skal ha en fremtid er vi avhengig av medlemmenes engasjement.

Send oss ditt innspill

Revitaliseringsutvalget håper på mange innspill fra medlemmene. De kan sendes på e-post, i brev eller ved å ringe en av oss. Alle innspill og meninger er av interesse:

Randi Helen Almskår
randiha@kvinnerogfamilie.no
tlf. 997 43 519

Liv Aasa Holm
livaasaholm@gmail.com, tlf. 951 63 524

Anne Enger
a-enger2@online.no,
tlf. 911 79 287

Bodil Irene Berge Nervik
bodil.nervik@icloud.com,
tlf. 411 88 232

Julie Hvidsten Helgesen
juliehh@live.no
tlf. 971 98 688

Fra familiedrøm til samværsmareritt

– Ti tips fra ekspert til foreldre som krangler om samvær

Forholdet er slutt og familien skal splittes. Det er vondt og mange følelser er i sving. Så kommer nok et slag: Dere er uenige om bosted og samværløsning for barna. Er det en ting som virkelig smerter oss, så er det tanken på å miste eller skade barna våre. Hva skal du gjøre?

Her er ti nyttige tips fra ekspert Therese Heggedal.

Heggedal har i rollene som barnas advokat, dommerfullmektig, foreldrenes advokat og foredragsholder arbeidet i 12 år med å finne løsninger til «barnas beste», gjerne i samarbeid med både psykologspesialister, familievernnet og barnevernet.

1. SKJERM BARN FRA KONFLIKTEN

Det viktigste du kan gjøre for barna dine etter et brudd, er å skjerme dem fra foreldrekonflikten. Forskning viser at barn som opplever at foreldrene står i konflikt over tid, risikerer skjevutvikling på mange områder. Det er funnet sammenhenger mellom foreldrekonflikt og angst, depresjon, lavt selvbilde, atferdsvansker, kognitive vansker, skolefungering, søvnvansker, svekket sosial kompetanse og redusert fysisk helse.

– I en rekke saker der foreldrene over tid har kranglet om bosted og samvær, oppdager psykologspesialistene store skader på barna. Disse skadene er det altså kjærlige foreldre som har påført egne barn, i deres ihrdige kamp om barna.

– Motsatt er et godt samarbeid mellom

: Illustrasjon: Shutterstock

foreldrene en velkjent beskyttelsesfaktor for barna. Bruddet blir rett og slett mindre belastende for disse barna.

2. FÅ HJELP OM KOMMUNIKASJONEN LÅSER SEG

Hvis dere ikke klarer å diskutere saklig, uten å komme med stikk og anklager, bør dere raskest mulig få hjelp til kommunikasjonen.

– Rett etter et brudd er de fleste av oss dårlig til å kommunisere med ekspartneren. Det er mange sære følelser, og det er vanlig å oppleve at den andre ikke er lydhør for dine argumenter. Vi som jobber tett med foreldrene ser ofte at begge foreldre misforstår hverandre, og at det fører til unødvendig høyt konfliktnivå.

3. VELG KLOKE RÅDGIVERE SOM KLARER Å VÆRE KRITISK OG LØSNINGSORIENTERT

Det er viktig med støtte fra de nærmeste i en vanskelig tid, men det er ikke alltid de nærmeste gir de beste rådene.

– Husk at dine nærmeste hører din versjon og vil støtte deg. De er dermed dårligere rustet til å gi nøytrale råd, enn en mer distansert tredjepart.

– Vi har for eksempel opplevd at en snill bestemor bidrar til å øke foreldrekonflikten, til skade for barnebarna, selv om det ikke er det hun ønsker. Bestemor støtter og beskytter

sitt barn, den ene forelderen, og kan slite med å se eget barns bidrag til problemene. Hun kan dermed styrke svart-hvitt synet på foreldrekonflikten.

– Velg rådgivere som klarer og tør være kritiske til deg, og hjelper deg med å se løsninger, ikke kun problemer hos den andre.

4. IKKE SETT DIAGNOSER SOM «PSYKOPAT» ELLER «NARSISSIST» PÅ EKSEN

Dersom ekspartneren din ikke har en diagnose stilt av kompetente fagpersoner, må du for all del ikke forsøke deg på å stille diagnosen selv.

– Diagnostisering av eksen skjer stadig vekk i høykonfliktsaker. Mor er typisk bekymret for at far er psykopat eller narsissist, mens far er bekymret for at mor er emosjonelt ustabil eller bipolar.

– Bekymringer skal tas på alvor, og må noen ganger undersøkes nærmere, men ikke still diagnosen selv. Ekspartneren blir forståelig nok ofte veldig krenket, og samarbeidet om barna bli vanskeligere. I tillegg tar mange feil om ekspartneren sin, og strever med å se egen rolle i konflikten.

– Feilaktig egendiagnostisering av ekspartneren kan brukes mot deg i en rettsak. Det er mange eksempler på at barna flyttes fra den ene forelderen til den andre, fordi den barna bodde hos svartmaler

samværsforelderen så mye at det er til skade for barna.

5. IKKE ANKLAGE EKSPARTNER FOR Å IKKE TENKE PÅ BARNAS BESTE

Konfliktnivået blir høyere om du anklager den andre forelderen for å ikke tenke på barnas beste.

– Det er ikke uvanlig å tro at ekspartner tenker mer på seg – eller på barnebidrag – enn på barnas beste. Det stemmer sjeldent. Vår erfaring er at de fleste foreldre forsøker å fokusere på barnas beste. Noe annet er at noen sliter med å se saken fra barnas perspektiv, uten at de vet det selv.

– Anklager mot den andre om «skjulte motiver» for å kreve mer eller mindre tid med barna, vil uansett neppe føre dere nærmere en avtale om barna – tvert imot.

6. LÆR DEG DE SENTRALE BEGREPENE «FORELDREANSVAR», «BOSTEDSANSVAR» OG «SAMVÆR»

Før du krangler med ekspartneren din om hvem som skal ha del i foreldreansvaret, bør du være helt sikker på at du forstår hva begrepet betyr.

– Noen ganger oppdager vi at foreldre har kranglet om noe de egentlig er enige om, fordi de har misforstått begrepene

«foreldreansvar», «fast bosted» og/eller «samvær».

– Det er mange som tror at delt bosted betyr delt tid, mens det egentlig betyr delt ansvar og beslutningsmyndighet om slikt som fritidsaktiviteter og skolefritidsordning.

– Noen ganger står foreldre i bitter konflikt om foreldreansvaret, selv om foreldre egentlig er enige om alle de avgjørelsene som man må ta sammen med delt foreldreansvar, som hvilket land barnet skal bo i og barnets etternavn.

7. STREKK DEG FOR Å BLI ENIG MED EKSSEN – BARN ER DE STORE TAPERNE OM DERE IKKE BLIR ENIGE

Du bør finne ut hvilke ulike løsninger som er mulige, og finne ut hvor langt du kan strekke deg uten å gå på kompromiss av barnas behov.

– Det er stort sett viktigere for barna at foreldrene samarbeider godt, enn om samvær starter onsdag eller torsdag. Kan dere være kreative? Det er for eksempel mulig å avtale delt bosted selv om tiden deles 40/60, eller avtale en opptrapping av samvær over noen år.

8. BARNET SKAL HØRES, MEN DE VOKSNE HAR ANSVARET FOR Å BESTEMME

Barn som er i stand til å danne seg sin egen mening, skal høres. Barna skal få si hva de mener, og jo eldre og mer moden de er, jo mer vekt skal det legges på meningen. Fra 12 år skal det legges stor vekt på hva barnet mener.

– Men barnet skal ikke bestemme ordningen. Selv ikke de store barna. Mange misforstår dette, og tror at barn på 12 år skal bestemme. Det er de voksnes ansvar å bestemme, og barna skal slippe dette ansvaret.

– Barn vil også ha problemer med å se konsekvensene ulike løsninger har for dem, særlig på sikt. I tillegg kan barnas mening være påvirket av konflikten mellom foreldrene. Barna sier også ofte ulike ting til foreldrene.

9. KONTAKT FAMILIEVERNKONTORET OG BESTILL MEKLINGSTIME

Har dere felles barn under 16 år, må dere ha minst én meklingsstime ved familievernkontoret.

– Mange foreldre opplever å få god hjelp på familievernkontoret. Dere kan få til sammen sju meklingsstimer.

10. IKKE FÅ PANIKK OM EKSSEN TRUER MED ADVOKAT OG RETTSAK

Om konflikten tas til retten, blir mange skremte og føler seg truet, men resultatet blir ofte at foreldrene blir enige under forberedende møter i retten.

– Både dommere og advokater som jobber med foreldretvister plikter å ta hensyn til

Se nærmere om meklings- ved å skanne QR-koden:

Skann QR-koden for å lese mer om begrepene i denne artikkelen:

barnas beste. Et felles mål skal være å hjelpe foreldrene med å bli enige om en god løsning for barna.

– Hvis saken skal bringes inn for retten, er det er lurt å få informasjon av en spesialisert advokat om hvilke krav som er realistisk å vinne frem med. Ikke start en bitter krig om foreldreansvar, om det er 99 % sjanse for å tape.

– Havner tvisten i retten er det fint å vite at du ikke betaler for veiledning fra dommeren, eller fra psykologspesialisten dommeren ofte kobler på saken.

Ekspert Therese Heggedal.

Langseth Advokatfirma DA

er en av K&Fs samarbeids- partnere. Avtalen gir medlemmer av K&F rabatt ved behov for advokatbistand. Advokatfirmaet tilbyr rådgivning og prosedyrebistand innenfor de fleste sentrale rettsområder. Firmaets hovedmål er å kunne tilby klientene god og kostnadseffektiv service med personlig oppfølging av advokater med spesialkunnskap innenfor det aktuelle rettsfelt.

www.langsethadvokat.no

Kåre-Ludwig Jørgensen flankert av prisvinneren og sjefen for HV-08 oberstløytnant Øystein Fossum Nilsen. – Firas er en verdig vinner, som fortjener denne anerkjennelsen, uttalte distriktssjefen og vektlegger den viktige rollen G-9-funksjonen har iblant annet nettverksbyggingen med en rekke aktører innen samfunnsikkerhet og beredskap

Anders Nordstad, Kåre-Ludwig Jørgensen og Firas Brahimi

Firas Brahimi

tildelt NTFs beredskapspris for 2023

– Tusen takk for anerkjennelsen. Dette er noe jeg kommer til å verdsette høyt og jeg vet at de som jobber med meg i faglinjen gjør det også!

AV OLA K. CHRISTENSEN, NORSK TOTALFORSVARSFORUM FOTO: TORBJØRN KJOSVOLD, FORSVARET

Han ble beveget og rørt, stabssersjant Firas Brahimi, da Norsk TotalforsvarsForum (NTF) tildelte ham beredskapsprisen for 2023 innen forsvarsrelatert sektor under den årlige totalforsvarskonferansen.

Årets NTF-konferanse hadde tittelen «Nå er det alvor – hvordan bygge kompetanse?» og samlet ca. 130 personer i Oslo Militære Samfund mandag 22. april.

SIVILT-MILITÆRT SAMARBEID

Stabssersjanten er assisterende G-9 i Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08 og bruker dermed all sin tid på sivilt-militært samarbeid mellom distriktet og beredskapsaktører som de to statsforvalterne, to politidistrikt, tre sivilforsvarsdistrikt, 48 kommuner, distriktsrådet i HV-08 og en rekke sivile frivillige organisasjoner i de to fylkene med ca. 790 000 innbyggere.

UNDERVURDERT

Juryen begrunner tildelingen slik: «Viktigheten av økt samarbeid mellom sivil og militær sektor er omtalt både gjennom kommisjonsrapportene og Forsvarsanalysen 2024. Trusselvurderingene for 2024 understøtter dette. Den nylig fremlagte Langtidsplanen for Forsvaret understreker også viktigheten av det sivil-

militære samarbeidet innen totalforsvaret.

En viktig militær funksjon for ivaretagelse av samvirke og samarbeid mellom militær og sivil sektor, er G-9 funksjonen i Forsvaret. Juryen mener at G-9 funksjonen er undervurdert, og at viktigheten av denne rollen har blitt ytterligere forsterket gjennom de rapporter og planer som nå foreligger.

Årets prisvinner kommer fra et land som har vært i krig og både kandidaten selv og familien har erfart behovet for samhold og samvirke mellom det sivile og det militære. Erfaringen og bakgrunnen må sies ytterligere å ha løftet kandidaten i mottak av prisen. Kandidaten har tydeligvis tatt disse verdiene med seg når det gjelder å utøve sin funksjon som G-9 og bidra til brobygging mellom HV og det sivile samfunn, og er en forbilledlig representant for G-9-funksjonen.

Årets prisvinner har utmerket seg ved alltid å være tilgjengelig og imøtekomende når kandidaten er spurt om å bistå i saker og tilrettelegging for å styrke den sivil-militære relasjonen. Spesielt har dette vært synlig når kandidaten, gjennom sitt virke i Heimevernet, har måttet støtte det Distriktsrådet som omfatter gjeldende distrikt.

Kandidaten omtales som «en lun og tillitsfull person, som har stor arbeidskapasitet og som

verdsetter viktige verdier i samfunnet». Dette omfatter betydningen av Forsvarets rolle i det sivile samfunn, det å være til stede og inngi tillit i sivilbefolkningen. Myke verdier, som familiens betydning, selve fundamentet i samfunnet, verdsettes høyt.»

ANDERS NORDSTAD

NTF har også en beredskapspris innen sivil sektor, som for 2023 gikk til Anders Nordstad. Han er tidligere generalsekretær i Norsk Bonde- og Småbrukarlag og har i flere år engasjert seg sterkt for nasjonal matvareberedskap, selvforsyning og forsyningssikkerhet.

NTFS BEREDSKAPSPRIS

Norsk TotalforsvarsForum (NTF) skal med utgangspunkt i totalforsvaret arbeide for å styrke landets beredskap med sikte på å gjøre samfunnet mer robust og mindre sårbart i en krisesituasjon.

I 2008 vedtok organisasjonen å innstifte en beredskapspris for å sette beredskap på dagsorden. I samfunnet er det mange enkeltpersoner både innen forsvarsrelatert og sivil sektor som uansett nivå gjør en stor innsats for å bedre beredskapen. Disse ønsker NTF å hedre ved å dele ut en årlig pris innen de to sektorene.

Besøk fra Sør-Korea

I slutten av mars ble forbundsleder Wenche Kraggerud og kretsleder i Oslo, Liv Aasa Holm, kontaktet av en representant for en gruppe fra Sør-Korea. De ønsket å besøke Norges Kvinne- og familieforbund.

AV: LIV AASA HOLM, LEDER OSLO KRETS

Bakgrunnen var kvinners situasjon i Sør-Korea. Kvinnene der har like muligheter som menn når det gjelder utdanning og arbeid før de gifter seg, men mulighetene for å være fortsatt yrkesaktiv som gift og mor er begrenset.

ARBEID FOR ØKTE RETTIGHETER OG LIKESTILLING

Det har vært en bemerkelsesverdig utvikling når det gjelder kvinners rettigheter og likestilling.

Sør-Koreanske myndigheter og tilknyttede organisasjoner prøver aktivt å lage praktiske systemer som kan hjelpe kvinner og deres familier, i å kunne fortsette i yrkeslivet etter at de har giftet seg.

Vi ble enige om et besøk hos forbundet den 29. april. Delegasjonen fra Sør-Korea besto av 12 personer, seks menn og seks kvinner, herav to byråer. Alle 12 arbeider i bystyret/byrådet i Pyeontaek, eller i provinsadministrasjonen. Pyeonhteak er en by med vel 500.000 innbyggere i provinsen Gyeonggi i Sør-Korea.

FORBUNDETS ARBEID OG SAKER

Forbundsleder ønsket velkommen til Oslo og forbundet. Så fortalte Liv Aasa Holm om sakene vi i vårt forbund har jobbet med i våre 110 år. Gjestene fikk utdelt en fem siders oversikt over en del av de sakene forbundet har jobbet med, på engelsk. Her var det eksempler på både store og små saker. Holm fortalte også hvordan forbundet har arbeidet med sakene, så som hvilke samarbeidspartnere vi har arbeidet med og hvordan vi har påvirket politikerne.

Deretter tok Randi Almskår over og snakket om forbundets historie.

Delegasjonen hadde med seg en egen tolk, men de sa de forsto engelsk, og de noterte flittig under foredragene.

Det ble stilt mange spørsmål i etterkant.

Wenche Kraggerud
Forbundsleder

Trine Berg Fines
Nestleder

Randi Helen Almskår
Nestleder

Julie Helgesen
Styremedlem

Dagny Pedersen Welle
Styremedlem

Odrun Vellene Vevatne
Styremedlem

Høringssvar om endringer i barnehageloven

AV: TRINE BERG FINES, NESTLEDER

I november 2023 sendte Kunnskapsdepartementet ut på høring sitt forslag til endringer i barnehageloven med forskrifter (Styring og finansiering av barnehagesektoren). Frist for å uttale seg var 1. februar 2024.

Siden dette er et tema som er svært aktuelt også for vårt forbund, bestemte sentralstyret at vi skulle sende inn et høringssvar fra oss.

På Regjeringens hjemmeside ser vi at det har kommet inn over 3500 høringssvar, så dette engasjerer og bekymrer mange. Hvis forslaget til endringene blir vedtatt, vil det nok bety at mange, små private barnehager vil slite i tiden fremover.

HØRINGSSVARET VI SENDTE ER DETTE:

Høringsuttalelse til endringer i barnehageloven med forskrifter.

Norges Kvinne og familieforbund ønsker ikke at kommunen skal få mulighet til å fastsette tilskuddet til private barnehager, vi ønsker at det skal beholdes et statlig regelverk på dette. Det vil skape stor usikkerhet for eierne. Mange av de private og ideelle har allerede i dag store utfordringer i forhold til økonomi, spesielt nå det siste året, hvor blant annet strømavgiftene har vært så høye. De private barnehagene har også vært under sterkt press de siste årene, blant annet med at bemanningsnorm ble vedtatt, og at hver barnehage måtte registrere seg som et eget rettsobjekt. Når en vet at finansieringen kommer 2 år på etterskudd for disse barnehagene, skjønner vi nå at mange sliter.

For at de private barnehagene skal kunne fortsette det gode arbeidet de gjør, forutsetter det det er finansieringsløsning som gir rom for egne prioriteringer og langsiktig arbeid, ikke detaljstyring og variasjon utfra årlige endringer i barne- eller personalgruppen.

Norges Kvinne og familieforbund ønsker et mangfold av løsninger, som kan passe ulike familier med ulike ønsker. Vi kjenner godt til at familier er forskjellige, og har ulike behov også når det gjelder barnehage. Foreldre har også behov for forutsigbarhet når det gjelder valg av barnehage. Hvis for eksempel forslaget om at kommunen hvert 10. år kan endre på antall godkjente plasser i en privat barnehage vedtas, vil det kunne skape usikkerhet for de foreldrene som kan tenke seg å velge en slik barnehage, som da står i fare for å miste antall godkjente plasser året etter.

Eventuelle ubrukte plasser i en privat barnehage koster jo uansett kommunen ikke

noe, da tilskudd utbetales etter hvor mange barn som faktisk går der.

Vi støtter heller ikke forslaget om at det skal settes et tak på kostpengene. Mange private barnehager har mat som en del av sitt konsept og varemerke, og det vil da kunne ta bort et godt tilbud. Vårt forbund har i mange år jobbet aktivt for skolemat og at barnehagene skal kunne tilby god, næringsrik mat til barna.

Norges Kvinne og familieforbund er svært opptatt av at kommunen likebehandler både sine egne og de private barnehagene. De private barnehagene er avhengig av å ha forutsigbare rammer, ikke minst med tanke på finansiering.

Barnehageforliket som ble vedtatt på Stortinget i 2003 er, etter vår mening, en av de mest vellykkede velferdsreformene i Norge, og det er mange land som ser til oss i denne sammenhengen.

Den har bidratt til at barn i Norge har hatt et godt tilbud, det har utjevnet sosiale forskjeller, barnehagene bidrar til at barna har en god arena for lek, læring og fin utvikling av sosial kompetanse. Vi har stort mangfold i tilbud av barnehager, lav pris, valgfrihet og fornøyde foreldre.

Modellen har også vært god for kommunene, i og med at private i stor grad har bidratt på dette området. Omtrent halvparten av barnehagene i Norge er private. Det har vært slik at dette offentlige/private samarbeidet har i all hovedsak fungert veldig godt. Samfunnet har oppnådd full barnehagedekning, og et barnehagetilbud som foreldrene er godt fornøyd med.

Norges Kvinne og familieforbund (tidligere Norges Husmorforbund) har gjennom mange tiår vært en forkjemper for opprettelse av barnehager, av at kvaliteten i barnehagene er god, at det skal være et mangfold i tilbudene som gis, og at foreldrene skal ha valgfrihet i hvilken type barnehage de ønsker å velge for sine barn.

Rundt omkring i landet er det svært mange barnehager som er startet av et lokalt Husmorlag, ja, i mange kommuner var det Husmorlaget som startet med barnehage først. Mange av disse er nå overtatt av enten kommunene eller andre private, men fremdeles er det noen av våre lokallag som driver barnehage.

Private barnehager er også i stor grad startet opp av, og drevet av kvinnelige gründere. Dette gjelder også våre medlemmer. Dette er vi som forbund opp tatt av, og støtter opp om.

Det regner vi også med at Regjeringen er opptatt av!

Det var god stemning og godt oppmøte på årets Trøndertreff på Oppdal. Foto: Kristoffer Hindseth

Trøndertreff 19. - 21. april 2024 på Oppdal

AV: ANNE EGGESTØL GURI HOKSENG, INGER BERGER OG EVA HAVIK

Vi var alt 32 opplagte kvinner fra Salsbruket, Namsos, Mosvik, Follafooss, Hindrem og Oppdal Kvinne- og familielag i Trøndelag, og Vevang og Ekkilsøy Kvinne- og familielag fra Nordmøre som deltok på det flotte arrangementet av Trøndertreff denne aprilhelga på Oppdal. Med både snø og sol, noe som hører til både på fjellet og i april!

Hele forbundsledelsen deltok på Trøndertreffet, både forbundsleder og begge nestlederne.

Fredagskvelden ble vi ønska velkommen med kveldsmat på det lune Oppdal

Turisthotell, og en god informasjon om beredskap fra vår entusiastiske Anne-Lise Johnsen fra Vevang og Nordmøre. Anne-Lise Johnsen har lang fartstid med beredskapsarbeid i forbundet.

Etter en god frokost lørdag, fikk vi presentert et vakkert og rørende foredrag av Klokkeklovnene. Klokkeklovnene fikk Norges Kvinne- og familieforbunds Mariepris under Landsmøtet 2023.

KLOKKEKLOVNENE PÅ BESØK

Klokkeklovnene har i 15 år vekket livsgnist og glede hos demente ved besøk på sykehjem rundt om. De bruker enkle knep, og er ydmyke overfor den demente. Hele seansen

Inger Berger hadde et humoristisk innslag om kvinners helse. Foto: Privat

Fra venstre: Inger Berger, Ekkilsøy K&F, Elise Dahl og Laila Skjeldnes, Follafooss K&F.
Foto: Privat

Fra venstre: Johanne Avset, Ellen Turid Mork og Randi Olise Waagen, Ekkilsøy K&F.
Foto: Privat

Fra venstre: Eva Havik, Namsos K&F, Bodil Irene Berge Nervik, Mosvik K&F og Gunvor Eva Rognes, Hindrem K&F. Foto: Privat

Randi Almskår presenterer turen til Afrika.
Foto: Privat

går på premissene til den demente. Klovnene er veldig til stede og det er øyeblikket som teller. De skaper noe sammen med beboerne og ønsker å bruke andre metoder enn medisin. Nyere forskning viser at: «behandling fra Klokkeklovnene» tilfører vitalitet, aktivitet og kreativitet, stimulerer til å ta i bruk iboende ressurser.

Under foredraget dukket «Lille venn» opp i salen. Hun trollbandt oss alle. I salen var i tillegg til deltakere på Trøndertreffet, pårørende og en representant fra Oppdal Demensforening.

Klokkeklovnene er en ideell organisasjon som er avhengig av støtte og sponsorer. Det

er mulig å bli fast giver. De har egen nettside og er å finne på Facebook. Klokkeklovnene tilbyr i tillegg til besøk på sykehjem, kurs for pårørende og for ansatte på sykehjem.

Pausen før neste programinnslag ble godt utnyttet med diskusjon om revitalisering av forbundet. Bodil Irene Berge Nervik, Mosvik Kvinne- og familielag fikk med seg mange ideer og tanker tilbake til arbeidsgruppa.

BJERKEHAGEN FRILUFTSBARNEHAGE

Lørdag ettermiddag møttes vi i grillhytta i Bjerkehagen friluftsbarnhage, som Oppdal Kvinne- og familielag eier og leier ut til foreldrene som driver barnehagen. To ansatte, hvorav den ene var styrer, serverte oss kaffe og mat, og fortalte oss glødende om drifta av barnehagen.

Det ble uttrykt ved møtet at det er fint at kommunen kan tilby et mangfold av barnehager, med håp om at de små barnhagene også har livets rett. Guri Hokseng ga oss historia om opprinnelsen:

OPPDAL HUSMORLAG

Oppdal Husmorlag ble stiftet 5. oktober 1955, og husmorlaget og arbeiderkvinnelaget gikk sammen om å få på plass en barnepark etter innspill fra barnevernsnemda i kommunen i 1955. De fikk – helt vederlagsfritt – tildelt tomt til formålet, og drev Bjerkehagen Barnepark sammen fra

1957 – 1963, med kun utendørsaktiviteter.

Det finnes notat om at det ble satt opp et muldo «innunder trærne oppe i skogen», resten var lekestativer som husker og rutsjebane.

I ca. 1963 fikk Arbeiderkvinnene et annet lokale til samme formål, og husmorlaget ble eneier av tomta. Medlemmene startet da et iherdig arbeide med å skaffe inntekter nok til å sette opp et lite bygg med innlagt vann og toalett på tomta. Målet var nådd til lagets 10-års jubileum i 1965, da sto et lite bygg klart og barna og «tantene» i parken. Et etterlenget hus for klesskifter og litt oppvarming på kalde dager.

Parken ble etter hvert korttidsbarnhage, fortsatt driftet av husmorlaget. Dette ble etter hvert et krevende engasjement og fra 1988 og fram til starten av 1990-tallet tok Oppdal Kommune ansvar for driften. De fikk etter hvert utfordringer med å få økonomisk resultat i balanse, og korttidsbarnhagen ble nedlagt. (ca1993).

OPPSTART PRIVAT BARNEHAGE

Da tok Guri Hokseng og Gro Skaslien skjeen i egen hånd og tok kontakt med Oppdal Husmorlag for å sjekke muligheten av å leie lokalene til oppstart av privat barnhage. Oppdal Husmorlag var på dette stadiet et «sovende lag» med kun noen medlemmer i et eget utnevnt arbeidsstyre. Guri og Gro meldte seg inn og fikk etter hvert flere med

Inger Helene Havdal, Oppdal K&F, Grethe S. Påsche og Eva Bråteng, Salsbruket K&F og Guri Hokseng, Oppdal K&F Foto: Privat

Fra venstre: Grethe Vanebo, Solrunn Overrein, Unni Ludvigsen, Follafoss K&F, Inger Berger, Ekkilsøy K&F og Laila Skjeldne, Follafoss K&F. Foto: Privat

Fra venstre: Gunn Sundseth og Trine Berg Fines, Mosvik K&F, Grethe S. Påsche og Ragnhild Fosseng Aakvik, Salsbruket K&F. Foto: Privat

Foto: Privat

Bodil Finvold og Eva Bråteng, Salsbruket K&F, Aud Lyngstad Ramberg, Bodil Irene Berge Nervik og Inga Marie Berge, Mosvik K&F og Anne-Lise Johnsen, Vevang K&F Foto: Privat

Fra venstre: Odlaug Kleven, Mona Mariann Angell, Ekkilsøy K&F og Randi H. Almskår, Oppdal K&F. Foto: Privat

i laget samtidig som de startet arbeidet med å få på plass midler og et budsjett for å søke kommunen om oppstart av privat foreldredrevet korttidsbarnehage i lokaler leid av husmorlaget. Dette ble godkjent i 1994/95 og har siden vært i drift.

Laget – som nå heter Oppdal Kvinne- og familielag gir en svært god pris på utleie, og leietakere/barnehagen har oppgradert og bygd på opprinnelig bygning, samt satt opp flere småhus på tomte for egen regning.

Lørdag kveld ble vi servert festmiddag basert på lokalmat og utsøkte smaker, røkt moskus fra Dovrefjell til forrett og oppdalslam til hovedrett. God og fin stemning.

KVINNES HELSE

Søndag holdt Inger Berger fra Ekkilsøy

Kvinne- og familielag et innlegg om kvinners helse, med skråblikk og et humoristisk glimt. Som sentralstyremedlem bidro hun til uttalelse på høringen om kvinnehelse. Det viser seg at lite har skjedd siden Sundby-utvalget i 1999.

Kvinnekroppen er så forskjellig fra mannskroppen, og mye av forskningen viser for eksempel ikke alle bivirkninger kvinner får ved behandling, som menn ikke får.

Inger Berger kom over boken Diagnose: Kvinner av Liv Bjørnhaug Johansen, som avslører mange hvite felt i kvinnekroppen som det ikke er forska på. Og tenk – ved forskning på mus, så er det forskning på mannemus, ikke kvinnemus!

Det er vanskeligere å stille diagnose på kvinner siden symptomene er annerledes og ikke står i læreboka.

Eva Havik, Namsos K&F, Anne Mari Aunehaugen og Liv Beate Elhan Garnvik, Follafoss K&F. Foto: Privat

Anne Eggestøl, Namsos K&F, Wenche Kraggerud, forbundsleder og Eva Havik, Namsos K&F. Foto: Privat

FOREDRAG FRA AFRIKATUREN

Randi Almskår viste bilder og fortalte fra turen til Uganda i Afrika.

Der besøkte hun, Julie Helgesen og Merethe Brattetaule COWA-skolen, barne- og ungdomsfengsel, en barnehage og en radiostasjon.

COWA-skolen er en yrkesskole som tilbyr undervisning innenfor hotellfaget – servitør, kokk og skredderfaget.

I barne- og ungdomsfengsel var det barn i alderen 8 til 23 år. Det kunne gå tre til seks måneder før saken ble ført til en domstol. Med tanke på at der var 120 barn og unge, så opplevde de besøkende at det var veldig stille. I fengselet lærer de blant annet å ta vare på dyr, dyrke grønnsaker, og disiplin.

Barnehagen tok barn rett fra gata for å gi de tre måltider om dagen. 50-60 barn kom innom i løpet av dagen.

Radiostasjonen Mama FM / UMWA (Uganda Media Women Association), The Voice to listen to, formidler viktig informasjon om blant annet kvinners rettigheter.

Vi på Trøndertreffet fikk tilbud om å kjøpe flotte plastkopper flettet av flittige damer ved COWA-skolen.

Takk for et vellykka Trøndertreff!

Brekken Kvinne- og familielag 90 år

Brekken Kvinne- og familielag 90 år

Brekken Kvinne- og familielag kunne feire sine 90 år i desember 2023.

AV: RANDI FINBORUD BORGOS, BREKKEN KVINNE- OG FAMILIELAG

Laget ble stiftet den 18. desember 1933 og den 17. desember 2023 inviterte laget bygdefolket til storstilt feiring i bygdas lokale Bjørkly.

96 personer takket ja og benket seg rundt de fire langborda i salen for å innta et godt måltid. Menyen var den samme som ved 50-års-jubileet: God gammeldags festmat; kjøtttrullsuppe med alt tilbehør, reinsdyrkjøtttrull, lettsaltet ferskt sideflesk,

fersk kokt grovpølse, kokt reinsdyrkjøtt, kålrot og potet. Dessert: Sviskegrøt med fløtemjolk. Drikke: Hjemmebrygget ingefærøl.

Brekken kvinne og familielag har i alle år og på mange måter, jobbet for at hele bygdesamfunnet skulle nyte godt av deres innsats. Her er det snakk om småbarns helsestell og barnepark, matkurs og sy- og vevkurs, installasjon av elektrisk strøm til

alle husstander, mammografi og fotpleie, og mye, mye mer!

Laget ble tildelt kommunens kulturpris for sitt mangeårige arbeid for å ta vare på de gamle mattradisjonene i 1995, og de ble plukket ut for å representere kommunen på kulturmønstring på Bygdøy og også på Sverresborg, der det var matmesse. De har i mange år kokt og servert kjøttsuppe på reinsdyrslakingene vintersdag rundt omkring i nærområdet. De startet opp med tombola på Røros-martnan i 1976, og de var fortsatt med i 2023!

Mest kjent i vide kretser er nok deres arrangement: Gammelmattelga hvert år i november. Ingrid Espelid Hovig kom med sitt tv-team i 1993 for å lage et program om dette matarrangementet som satset på 60 tradisjonelle matretter som var både hverdagsmat og festmat. Dette ble toppet av at vi fikk besøk av dronning Sonja i 2002 da laget skulle stelle i stand festmiddagen i forbindelse med Fjellenes år.

Alle inntektene som kom inn gjennom medlemmenes dugnadsinnsats, kom bygda til gode i alle år, både enkeltpersoner, ungdomslaget, idrettslaget og ikke minst Brekken skole og barnehage.

Landslotteriet

AV: ANNE ENGER, LOTTERIKOMITEEN

Tusen takk til alle dere som selger lodd. Dere gjør en god jobb for forbundet.

Ikke alle lag selger lodd og jeg vil med dette utfordre dere til å gi gevinst isteden. Penger er en grei gevinst, det har de fleste bruk for.

Send dem til forbundet konto 6034 05 07102. Intet beløp er for lite. Husk å skrive: Gevinst lotteriet, på giroen. Eller ting som ikke knuser lett.

Da er det fint om dere sier fra til meg hva dere har og så sender dere det til vinner etter trekning. Da sparer vi sammen en runde med porto.

Det er nye regler for lotteri av vår størrelse, så nå slipper vi gavekort, men kan sende penger til vinnerens konto, mye enklere for alle. Ikke bli redd for svindel om jeg tar kontakt med deg og ber om kontonummer. Det betyr at du har du vunnet.

Vi la på til kr. 20 per lodd i 2022. Det selges noe færre lodd, men inntekten totalt i lotteriet har økt, så i 2023 ble det solgt for ca. 140 000 kr.

Det er lave utgifter, for det meste porto og innkjøp av loddbøker på noen få tusen, så det hjelper godt i forbundets økonomi.

Fristen for salget er satt til 20. juni. Hvis du trenger en litt utvidet salgsperiode for å få solgt de siste loddene er det bare å si fra til meg.

Hilsen Lotterikomiteen ved Anne Enger, e-post: a-enger2@online.no, tlf. 911 79 287

Materiell fra

Norges Kvinne- og familieforbund

Tilbud!

- ___ Handlenett, sort m/hvitt trykk **kr. 25,-**
- ___ Jubileumboken "Arbeid for likeverd gjennom 100 år", Lene Søgaard Gloslie **kr. 100,-**
- ___ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. XXL **kr. 50,-**

Profileringsartikler med emblem:

Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. **kr. 130,-**
- ___ Smykkenål i sølv **kr. 480,-**
- ___ Halssmykke i sølv **kr. 530,-**
- ___ K&F-pin **kr. 15,-**
- ___ Lagledernål **kr. 190,-**
- ___ Lite flagg m/emblem **kr. 50,-**
- ___ Handlenett, orange med logo **kr. 55,-**
- ___ Refleksbånd med logo **kr. 25,-**
- ___ Siccari vase **kr. 250,-**
- ___ Forkle **kr. 225,-**
- ___ Penner **kr. 25,-**
- ___ Ryggsekk **kr. 300,-**
- ___ Skriveblokk **kr. 75,-**
- ___ Paraply **kr. 150,-**
- ___ T-skjorte hvit m/sort stort emblem str. M, L, XL, XXL **kr. 100,-**

Hefter, bøker, trykksaker

- ___ Diktsamling, "Hold drømmen levende", Helene Freilem Klingberg **kr. 130,-**
- ___ Bok, "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør", M. Bolstad: **kr. 80,-**
- ___ Plakat m/emblem 50x65 cm. **Gratis**
- ___ Abonnement på Sentral- og Landsmøteprotokoller (pr. år) **kr. 275,-**
- ___ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) **kr. 150,-**
- ___ Årbok fra K&F **kr. 150,-**

Informasjonsmateriell

- ___ Tidligere numre av medlemsbladet **Gratis**
- ___ Folder "Fremtiden - et felles ansvar" (Ny oppdatert versjon **Gratis**)
- ___ Prinsipprogrammet **kr. 100**

Skrivepapir, konvolutter o.l. m/emblem: Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ Skrivepapir m/emblem A4, farger, 50 ark **kr. 100,-**
- ___ Møteplakat, A4. 4 farger 50 stk. **kr. 100,-**
- ___ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. **kr. 60,-**

Porto kommer i tillegg på alle bestillinger

Navn/lag:

.....

Adresse:

.....

Postnr./-sted:

.....

Vi ber om å motta materialet innen:

KUPONGEN SENDES:

Norges Kvinne- og familieforbund
Storgata 11
0155 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Refleks- bånd

Kr. 25,-

Siccori vase

Kr. 250,-
med K&Fs logo

Smykkenålen

Kr. 480,- med K&Fs logo

Nyhet!

T-skjorte

hvit m/sort stort emblem
str. M, L, XL, XXL **Kr. 100,-**

Handlenett

Kr. 55, med K&Fs logo

Penner

Kr. 25,-

Paraply

Kr. 150,- med K&Fs logo

Forkle

Kr. 225,- med K&Fs logo

Ryggsekk

Kr. 300,- med K&Fs logo

Skriveblokk

Kr. 75,- med K&Fs logo

Se forøvrig alle våre varer i nettbutikken vår på hjemmesiden.

Liste over K&Fs tillitskvinner

Sentralstyret

Forbundsleder:
Wenche Kraggerud
L. Halvorsensvei 18, 1659 Torp
Tlf. 455 10 927
E-post: wenche@kvinnerogfamilie.no

Nestleder:
Trine Berg Fines
Bergsgrendvegen 55, 7690 Mosvik
Tlf. 991 59 301
E-post: trine@kvinnerogfamilie.no

Nestleder:
Randi Helen Almskår
Mellomvegen 15 a, 7340 Oppdal
Tlf. 997 43 519
E-post: randiha@kvinnerogfamilie.no

Medlem:
Dagny Pedersen Welle
Frida Hansens vei 3, 4016 Stavanger
Tlf. 404 10 564
E-post: dagny.pedersen.welle@lyse.net

Odrun Vellene Vevatne
Lemmesvegen 54, 5706 Voss
Tlf. 902 21 720
E-post: odrunvv@gmail.com

Julie Hvidsten Helgesen
Bekkjarvikveien 24, 5114 Tertnes
Tlf. 971 98 688
E-post: juliehh@live.no

Varamedlem:
Inger berger
Ekkilsøyveien 72, 6530 Averøy
Tlf. 976 14 248
E-post: ingerbe60@outlook.com

Varamedlem:
Sigrun Strøm
Lønvarden 2, 5302 Strusshamn
Tlf. 959 43 213
E-post: sigrun.strom@gmail.com

Kretsledere

Bergen og Midthordland
Eldbjørg Gunnarson
Morviklien 23, 5124 Morvik
Tlf. 979 83 791
E-post: eldbjorg.gunnarson@gmail.com

Hålogaland
Gunn Evjen
Evjenveien 386, 8056 Saltstraumen
Tlf. 948 31 112
E-post: gunnda@live.no

Oslo
Liv Aasa Holm
Sørkedalsveien 210, 0754 Oslo
Tlf. 951 63 524
E-post: livaaasaholm@gmail.com

Sunnmøre
Anita J. Kvalsund
Gjertnesåsen 3, 6092 Fosnavåg
Tlf. 412 26 404
E-post: anitaj-k@hotmail.com

Komite - /utvalgsledere:

Valgkomiteen
Leder
Anne Enger
Gamle Finnsandsvei 33, 3525 Hallingby
Tlf. 911 79 287
E-post: a-enger2@online.no

Kontrollkomiteen

Leder
Haldri Karin Engenes
Steinsvåg 14, 5437 Finnås
Tlf. 905 16 279
E-post: haldri47@outlook.com

Prinsippprogramkomiteen

Leder
Julie Hvidsten Helgesen
Bekkjarvikveien 24, 5114 Tertnes
Tlf. 971 98 688
E-post: juliehh@live.no

ACWW

2. representant
Randi Helen Almskår
Mellomvegen 15 a, 7340 Oppdal
Tlf. 997 43 519
E-post: randiha@kvinnerogfamilie.no

Norsk TotalforsvarsForum

Postboks 1550 Sentrum, 0015 Oslo
Besøksadresse:
Bygning 60, Akershus festning

Fokus

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål
Storgata 11, 0155 Oslo
E-post: fokus@fokuskvinner.no
Tlf. 23 01 03 00

Studieforbundet næring og samfunn

Postboks 9388 Grønland, 0135 Oslo
E-post: post@naeringoggsamfunn.no
Tlf. 22 17 66 00

 - følg oss på facebook

OPPDATER DEG PÅ HVA SOM SKJER I FORBUNDET! DU FINNER LINKEN TIL FACEBOOKSIDEN PÅ NETTSIDENE VÅRE. HER FÅR DU LØPENDE INFORMASJON, DU KAN KOMMENTERE OG DELTA I DISKUSJONEN.

Mange lag er nå direkte tilknyttet forbundet. Se vår hjemmeside www.kvinnerogfamilie.no under Lag i fylker uten kretsledd.

ABONNER PÅ MEDLEMSBLADET 3 UTGAVER I 2024

Kun
kr 150.-

Annonsepriser:

Helside: kr. 8 000
Halvside: kr. 4 800
Kvartside: kr. 2 900
2 sider oppslag kr. 12 000
Baksiden: kr. 14 000

Format mm:

210x297
185x125/90x260
185x60/90x125/43x260
210x297 x2
210x250

Returadresse: Norges Kvinne- og familieforbund, Storgata 11, 0155 Oslo

Dette er Norges Kvinne- og familieforbund

Som medlem får du:

- Tilbud om advokatbistand
- Rabatt på hotellovernatting
- Medlemsbladet Kvinner & Familie 3 ganger i året
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser mm. gjennom ditt lokallag/krets

Ditt medlemskap er viktig!

Våre arbeidsområder er:

- Familievikar
- Innføring av skolemat over hele landet
- Fødetilbudet – økt utdanning av jordmødre
- Integreringsarbeid og aktiviteter lokalt

Synes du at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å gi barna et godt og trygt oppvekstmiljø?
Vil du gjerne ha mer tid til barna dine uten at det går utover økonomi og yrkeskarriere?
Da kan Norges Kvinne- og familieforbund være noe for deg!

Målet er samfunnspåvirkning i kvinne og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

Våre satsningsområder er: Kvinnepolitikk • Familiepolitikk
• Miljø- og forbrukerpolitikk • Internasjonalt samarbeid

Klipp ut

Jeg ønsker medlemskap i Norges Kvinne- og familieforbund

NAVN:

FØDSELSÅR:

ADRESSE:

POSTNR.-/STED:

LOKALLAG:

KRETS:

E-POST:

TELEFON:

INNMELDINGEN
SENDES:

Norges Kvinne- og
familieforbund
Storgata 11
0155 Oslo
Tlf: 22 47 83 80

Du kan også melde deg inn
via vår nettside:
[kvinnerogfamilie.no/
medlemskap/bli-medlem/](http://kvinnerogfamilie.no/medlemskap/bli-medlem/)

☐ Bekreftelse: Jeg samtykker at mine personopplysninger kan benyttes av forbundet til medlemsblad, forbundsnytt, invitasjoner og medlemslister som sendes ut til tillitsvalgte.